

Erika Jokiniemi, Janina Sinkkonen ja Amanda Sneck

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitus- prosessista

Moniammatillinen yhteistyö

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

17.3.2024.

Tekijä	Erika Jokiniemi, Janina Sinkkonen ja Amanda Sneck
Otsikko	Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitusprosessista
Sivumäärä	35 sivua + 3 liitettä
Aika	17.3.2024.
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Lauri Narinen Lehtori Ulla Saukkonen
<p>Varhaiskasvatuksessa kaikilla työntekijöillä on lain asettama velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus huolen herätessä. Tilanteita voi olla joskus vaikeaa tunnistaa ja työntekijöillä saattaa olla tilanteista hyvin erilaisia näkemyksiä ja kokemuksia. Opinnäytetyössä tarkastellaan erään espoolaisen varhaiskasvatusyksikön työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitusprosessista ja siihen liittyvästä moniammatillisesta työstä. Toimintaympäristö sijoittuu päiväkodissa järjestettävään varhaiskasvatukseen ja sitä ohjaaviin lakeihin. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu moniammatillisesta yhteistyöstä sekä huolen puheeksi otosta, joka on osa lastensuojeluilmoitusprosessia. Työntekijöiden kokemuksia peilataan myös niihin lakeihin ja säädöksiin, jotka ohjaavat varhaiskasvatoimintaa.</p> <p>Kvalitatiivisen opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä toimi puolistrukturoitu teema-haastattelu. Aineisto kerättiin tammikuussa 2024 haastatteleamalla yhteistyökumppanina toimineen päiväkodin työntekijöitä videoyhteyden välityksellä. Haastatteluun osallistui kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja kolme varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Haastattelusta osa työskenteli esiopetuksessa. Haastateltavat saivat ennen haastattelua teema-haastattelun rungon, jota mukailten molemmat haastattelut etenivät. Kahdesta pidetystä ryhmähaastattelusta kerätty aineisto litteroitiin ja aineiston analyysissä hyödynnettiin teemoittelua.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että varhaiskasvatusyksikön työntekijöillä on pääasiassa tietoa ja kokemusta lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, mutta tilanteissa koetaan silti myös epävarmuutta. Moniammatillista työtä tehdään varhaiskasvatuksessa paljon. Tulokset osoittavat, että työntekijät kokevat lastensuojeluilmoitusprosessissa moniammatillisesti saatavan tuen tärkeänä. Opinnäytetyön tuloksissa korostuu erityisesti tiimiltä, työyhteisöltä ja esihenkilöiltä saatavan tuen tarpeellisuus. Lisäksi mahdollisuus konsultoida lastensuojelun tai sosiaalihuollon ammattilaisia koetaan merkityksellisenä lastensuojeluilmoitusprosessin eri vaiheissa. Yhteistyöhön lastensuojelun kanssa liittyy myös haasteita. Tuloksista nähdään, että työntekijät kaipaavat enemmän tietoa tilanteen etenemisestä lastensuojeluilmoituksen tekemisen jälkeen.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuuden kehittämistyössä, esimerkiksi yhteisiä toimintatapoja tai -ohjeita kootessa, yhteistyöpäiväkodissa sekä laajemmin esimerkiksi koko Espoon kaupungin varhaiskasvatuksessa. Aihe tulee aina olemaan ajankohtainen kaikessa varhaiskasvatuksessa ja siksi aihe kaipaisi myös laajempaa tuoretta tutkimustietoa. Laajemman tutkimustiedon avulla esimerkiksi lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen moniammatillisen työn toimivuutta voitaisiin pyrkiä kehittämään jopa valtakunnallisesti.</p>	
Avainsanat	varhaiskasvatus, lastensuojelu, lastensuojeluilmoitus, moniammatillinen työ, huolen puheeksi ottaminen

Author	Erika Jokiniemi & Janina Sinkkonen & Amanda Sneck
Title	Early Childhood Education Professionals' Experience of the Child Welfare Notifications Process
Number of Pages	35 pages + 3 appendices
Date	17 March 2024
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Instructors	Lauri Narinen, Senior Lecturer Ulla Saukkonen, Senior Lecturer
<p>In early childhood education and care, all employees have a statutory obligation to submit a child welfare notification when a concern arises. Employees may have different views on the matter and sometimes situations are difficult to identify. The purpose of this thesis is to study early childhood education and care workers' experiences of the child welfare notification process and related multi-professional cooperation. The theoretical framework of the thesis is multi-professional collaboration and raising concerns.</p> <p>This is a qualitative thesis, and the data was collected in January 2024 in two group interviews via video link. The five interviewees worked in an early childhood education unit in Espoo. The interviewees were allowed to read the frame of the thematic interview in advance. The interview material was transcribed, and the analysis utilized theming.</p> <p>The results of the thesis show that early childhood education and care workers mainly have the knowledge and skills to submit a child welfare notification. However, they sometimes feel insecure about it. The results suggest that multi-professional support is important in the child welfare notification process especially the opportunity to consult child welfare or social welfare professionals is perceived as significant at different stages of the child welfare notification process. Multi-professional work is also done in the early childhood education unit and the support of the team, working community and the supervisor were seen as particularly important in the process. The results show that employees find it challenging when a child welfare notification has been made because child welfare services do not disclose the progress of the case to early childhood education professionals.</p> <p>The results of the thesis can be used to develop the working community of our working life partner and the whole early childhood education and care in Espoo. This subject is always topical and therefore needs research, so that cooperation between early childhood education and care and child welfare could be developed also at the national level.</p>	
Keywords	early childhood education and care, child protection, child welfare notification, multi-professional collaboration, raising concerns.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatustoiminta päiväkodissa	2
2.1	Henkilöstö varhaiskasvatuksessa	3
2.2	Päiväkodin ja esiopetuksen arki	4
2.3	Varhaiskasvatus Espoossa	4
3	Lastensuojeluilmoitusprosessi	5
3.1	Huolen puheeksi otto osana ehkäisevää lastensuojelua	6
3.2	Lastensuojeluilmoituksen tekeminen	7
4	Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa	8
4.1	Moniammatillinen yhteistyö Espoon varhaiskasvatuksessa	11
4.2	Haasteet moniammatillisessa työssä	12
5	Tutkimuksen toteutus	13
5.1	Laadullinen teemahaastattelu	14
5.2	Aineiston keruu ja analysointi	15
5.3	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	16
6	Tulokset	19
6.1	Haastateltavien aiemmin hankittu osaaminen	19
6.2	Lastensuojeluilmoitusprosessi	19
6.3	Moniammatillinen työ	23
7	Johtopäätökset	25
7.1	Lastensuojeluilmoitusprosessi	25
7.2	Aiemmin hankittu osaaminen ja moniammatillinen työ	27
8	Pohdinta	29
	Lähteet	31
	Liitteet	
	Liite 1. Teemahaastattelun runko	
	Liite 2. Informointilomake	
	Liite 3. Suostumuslomake	

1 Johdanto

Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus (Lastensuojelulaki 417/2007 § 25). Työntekijät kohtaavat varhaiskasvatuksessa monenlaisia tilanteita, jotka edellyttävät nopeita toimia, kannanottoja, päätöksiä ja valintoja (Niikko & Korhonen 2021: 18). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemasta loppuraportista selviää, että ammattilaisilla ei välttämättä aina ole tarpeeksi tietoa ilmoitusvelvollisuudesta ja ilmoituksen tekemisestä voidaan olla epävarmoja (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013: 34). Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia erään espoolaisen varhaiskasvatusyksikön työntekijöillä on lastensuojeluilmoitusprosessista.

Opinnäytetyössä keskitymme lastensuojeluilmoitusprosessiin, joka kattaa koko prosessin huolen tunnistamisesta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Pääpaino opinnäytetyössä on varhaiskasvatuksessa tehtävissä lastensuojeluilmoituksissa sekä siihen liittyvässä moniammatillisessa yhteistyössä. Syksyllä 2018 voimaan astunut uusi varhaiskasvatuslaki (504/2018) eriytti varhaiskasvatuksen sosionomin omaksi työnimikkeekseen. Mielenkiintomme opinnäytetyön aihetta rajatessa kohdistuikin juuri moniammatillisen työn näkökulmaan siitä syystä, että varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisalueeksi katsotaan muun muassa moniammatillinen yhteistyö sekä lastensuojelu- ja perhetyö (Talentia).

Moniammatillisen yhteistyön toimivuus nousee esille julkisuuteen yleensä silloin, kun on annettu tuomio lapseen kohdistuneesta rikoksesta. Julkisen keskustelun ulkopuolelle jää kuitenkin ne lapseen kohdistuneet tilanteet, jotka eivät ylitä uutiskynnystä. (Saastamoinen 2016: VII.) Lapsiin kohdistuneita kaltoinkohtelutapauksia tutkittaessa on noussut esille, että eri organisaatioiden välinen yhteistyö on ollut puutteellista. Huoli lapsen tilanteesta ei ole kulkeutunut riittävästi eri toimijoille, jolloin tapauksesta ei ole saatu riittävää ja oikeanlaista kokonaiskuvaa. (Mönkkönen & Kekoni & Pehkonen 2019: 7.)

Vuonna 2021 Espoon kaupungin päivähoidossa lastensuojeluilmoituksia oli tehty 361 (Kuusikkotyöryhmä 2022: 75). Samana vuonna Espoon päivähoidon osallistui noin 15 700 lasta (Tilastokeskus 2022). Raportit osoittavat, että lastensuojelullista huolta esiintyy varhaiskasvatuksessa ja lastensuojeluilmoituksia joudutaan tekemään. Vaikka määrällisesti varhaiskasvatuksessa tehdään vähemmän ilmoituksia, on aihe silti aina ajankohtainen. Hyvinvointialueiden palveluiden järjestämissuunnitelmissa korostetaan

ennaltaehkäiseviä palveluita. Varhaiskasvatus onkin osa peruspalvelujen yhteydessä toteutettavaa ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä ja lisää näin ollen varhaiskasvatuksen merkitystä lasten ja perheiden tukemisessa. (Määttä & Rantala 2022: 2020.)

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmänä käytämme teemahaastattelua. Varhaiskasvatustoiminta päiväkodissa on opinnäytetyömme keskeisin toimintaympäristö. Kerromme opinnäytetyössä varhaiskasvatusta määrittelevistä säädöksistä ja laeista sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöä koskevista velvollisuuksista. Oma osa-alueena opinnäytetyössä käsittelemme lastensuojeluilmoitusprosesseja. Teoreettinen näkökulma muodostuu huolen puheeksi oton ja moniammatillisen työn teemojen ympärille.

2 Varhaiskasvatustoiminta päiväkodissa

Kaikkea varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022), varhaiskasvatuslaki (504/2018) sekä yleiset sopimukset, kuten YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (60/1991). Koska varhaiskasvatustoiminta pohjautuu vahvasti edellä mainittuihin lakiin ja säädöksiin, on niiden tarkastelu myös tärkeä osa tämän opinnäytetyön tietopohjaa. Etenkin varhaiskasvatuslakia (504/2018) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2022) käsitellään laajasti erityisesti varhaiskasvatuksen toimintaympäristöä tarkastellessa. Varhaiskasvatuslaki (504/2018 § 2) määrittelee varhaiskasvatuksen seuraavasti:

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhdessä lapsen huoltajien kanssa edistää ja tukea lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on myös ehkäistä syrjäytymistä, edistää tasa-arvoa sekä luoda pohjaa oppimisen polulle, samalla kun se mahdollistaa huoltajien opiskelun ja työnteon. (Opetushallitus 2022:16.) Perheen hyvinvoinnin vahvistaminen kuuluu myös varhaiskasvatuksen tehtäviin. Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat lapsen huoltajien kanssa tekemisissä lähes päivittäin, joten varhaiskasvatus on merkittävässä roolissa lapsen ja koko perheen elämässä. (Kangas & Lastikka & Karlsson 2021: 25–26.) Päivittäisten kohtaamisten takia varhaiskasvatuksen työntekijöiden on helpompi huomata esimerkiksi lapsen käyttäytymisessä ja perheen elämässä tapahtuvia muutoksia.

Kaikilla lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen sen kuukauden alusta jona lapsi täyttää 9 kuukautta (Varhaiskasvatustalaki 504/2018 § 12). Kunnilla ja kuntayhtymillä on velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta, mutta sitä voivat järjestää myös yksityiset palveluntuottajat. Varhaiskasvatustoimintaa voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoitossa sekä avoimena varhaiskasvatustoimintana esimerkiksi kerhona. (Varhaiskasvatustalaki 504/2018 § 1.) Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan varhaiskasvatusta kunnallisessa päiväkodissa toteutettavana toimintamuotona.

Esiopetus on osa varhaiskasvatusta, mutta siitä säädetään erikseen perusopetuslaissa, joka on opetushallituksen antama määräys. Tämän pohjalta jokainen kunta laatii oman paikallisen esiopetussuunnitelman (Opetushallitus 2016: 9). Vuoden 2015 alussa voimaan tulleen esiopetuksen velvoittavuutta koskevan muutoksen mukaan lapsen tulee osallistua esiopetukseen tai sen tavoitteiden mukaiseen toimintaan sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015).

2.1 Henkilöstö varhaiskasvatuksessa

Syksyllä 2018 astui voimaan uusi varhaiskasvatustalaki (540/2018), jonka tarkoitus on ajankohtaistaa sekä tarkentaa lainsäädäntöä. Suurimmat uudistukset koskevat varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutustasoa sekä tehtävänimikkeitä, joiden tarkoituksena on nostaa varhaiskasvatuksen laatua. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.)

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tulee ottaa toiminnassaan huomioon lasten yksilöllisyys, monimuotoiset ja muuttuvat perherakenteet ja elämäntilanteet sekä yhteiskunnalliset muutokset (Niikko & Korhonen 2021: 19). Varhaiskasvatuksen henkilöstö koostuu päiväkodin lapsiryhmissä pääasiassa varhaiskasvatuksen opettajista, varhaiskasvatuksen sosionomeista sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajista (Varhaiskasvatustalaki 504/2018, luku 6). Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lasten kasvatuksesta ja opetuksesta sekä toiminnan suunnittelusta ja sen arvioinnista. Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen ja arvioimisen päävastuu kuuluu opettajalle. Esiopetuksessa varhaiskasvatuksen opettaja toteuttaa esiopetusta paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti (OAJ.)

Vaikka varhaiskasvatuksen opettajalla on kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta sekä arvioinnista ja kehittämisestä, niin koko henkilöstö osallistuu toiminnan suunnitteluun ja sen toteutukseen (Opetushallitus 2022: 20). Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan työnkuvaan kuuluu erityisesti lasten huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja

tukeminen sekä ennaltaehkäisevien menetelmien käyttö työssä (Super 2022: 3). Varhaiskasvatuksen sosionomin keskeisiä tehtäviä ovat muun muassa lapsiryhmän kasvat- ja opetustehtävät, perheiden kanssa tehtävä yhteistyö, moniammatillinen yhteistyö, sekä yhteisön toimintakulttuurin kehittäminen ja vahvistaminen. Tehtävän tarkoituksena on lapsen ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen, syrjäytymisen ehkäisy sekä yhteisöllisyyden lisääminen vahvistamalla siihen tarvittavia taitoja, valmiuksia ja osaamista. (Talentia.)

2.2 Päiväkodin ja esiopetuksen arki

Varhaiskasvatuksen työntekijät havainnoivat päivittäin lapsen arkea ja toimintaa, kuten esimerkiksi, liikkumista, puhetta, leikkiä, ruokailua, ulkoilua, siirtymistilanteita ja muita toimia. Havainnoinnin avulla työntekijät saavat arvokasta tietoa lapsen senhetkisistä tiedoista, taidoista ja kiinnostuksenkohteista. Lapsia kannustetaan ja rohkaistaan kertomaan ja kysymään asioista. Havainnoinnin ja keskustelujen pohjalta pyritään muokkaamaan toimintaa ja ympäristöä jokaisen lapsen tarpeita ja kiinnostuksenkohteita vastaavaksi. Varhaiskasvatuksen arjessa perustoiminnot ovat keskeisessä asemassa ja luovat päivärytmin. Perustoimintoja ovat esimerkiksi päiväkotiin tulo, ruokailut, lepoaikat, ulkoilut, wc käynnit sekä pukeminen ja riisuutuminen. (Helenius & Lummelahhti 2018: 140.) Varhaiskasvatuksen arjessa tutkitaan ja tutustutaan yhdessä lähiympäristöihin ja luonnon moninaisuuteen. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia ja kannustetaan heitä muun muassa leikkiin, mielikuvituksen käyttöön, uusiin kokemuksiin sekä ilmaisun muotoihin. (Espoon suomenkielisen esiopetuksen opetussuunnitelma 2022: 7.)

2.3 Varhaiskasvatus Espoossa

Opinnäytetyömme työelämäkumppanina toimi eräs espoolainen varhaiskasvatusyksikkö. Yksikkö on Espoon kaupungin ylläpitämä ja tarjoaa varhaiskasvatuksen ryhmiä ikävuosille 1–5, sekä esiopetusta. Haastatteluumme osallistui työntekijöitä sekä esiopetuksesta että päivähoidon puolelta. Vuonna 2022 Espoossa asui 23 881 0–6-vuotiasta lasta (Tilastokeskus 2021). Vastaavasti samana vuonna Espoossa varhaiskasvatukseen osallistui noin 16 300 lasta, joista noin 15 800 oli päiväkodissa järjestettävässä varhaiskasvatustoiminnassa (Tilastokeskus 2022). Espoon kaupungin vuoden 2023 toimintaympäristön kuvauksessa mainitaan, että 2022 vuoden väestöennusteen mukaan vuoteen 2031 mennessä varhaiskasvatusikäisten lasten määrä tulee kasvamaan noin

3200 lapsella (Pulkamo & Kaarnalehto & Latva-Äijö & Luttinen & Kilkki 2023). Varhaiskasvatuksen roolin voidaan siis nähdä olevan melko keskeinen espoolaisten lapsiperheiden arjessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on opetushallituksen laatima valtakunnallinen velvoittava määräys, jota ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki (504/2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta tehdään paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ja se ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista, kehittämistä ja järjestämistä (Opetushallitus 2022: 9–10). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan osallistuvat varhaiskasvatuksen työntekijät, lapsen huoltajat sekä tarvittaessa myös muut lapsen arkeen osallistuvat asiantuntijat (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 23).

Inklusio sekä kestävä kehitys ovat arvoja, jotka korostuvat varhaiskasvatuksessa Espoossa. Kunnallisissa varhaiskasvatusyhteisöissä on yhdessä valittu hyveet, jotka ohjaavat kaikkea toimintaa varhaiskasvatuksessa. Ne luovat hyvinvointia arkeen niin lapsille kuin aikuisille. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2022: 21.) Yhteisöllinen toimintakulttuuri luodaan yhdessä lasten, huoltajien ja henkilöstön kanssa. Sen tarkoituksena on, että jokainen voi kokea osallisuutta, jatkuvuutta ja turvallisuutta. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2022: 4.)

Espoon esiopetuksen opetussuunnitelman mukaan esiopetuksen tavoitteena on lasten sosiaalisten taitojen, itsetunnon sekä kehityksen ja oppimisen vahvistaminen myönteisten kokemusten sekä leikin kautta, yhteistyössä huoltajien kanssa. Lasten huoltajien näkemykset ja kokemukset ovat merkittävässä asemassa varhaiskasvatuksen toiminnan toteutuksessa, arvioinnissa ja suunnittelussa. Lapsen tietojen ja taitojen sekä kehityksen aktiivinen havainnointi ja havaintojen jakaminen lapsen huoltajien kanssa mahdollistaa varhaisen puuttumisen mahdollisuuden sekä ennaltaehkäisyn. (Espoon suomenkielisen esiopetuksen opetussuunnitelma 2022: 7.)

3 Lastensuojeluilmoitusprosessi

Lastensuojelulaki on säädetty turvaamaan lapsia. Laissa säädetään lapsen oikeudesta turvalliseen kasvuun ja kehitykseen sekä oikeudesta erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 1.) Lapsen oikeuksien turvaaminen ei kuitenkaan ole ainoastaan lastensuojelun tehtävä, vaan vastuu lapsen suojelusta jakautuu koko yhteiskunnalle

(Perustuslaki 731/1999 § 19 momentti 3; Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991 artikla 18).

Lapsen oikeuksista, hyvinvoinnista ja kehityksen turvaamisesta vastaavat ensisijaisesti lapsen vanhemmat ja muut huoltajat. Viranomaisten on tarjottava tukitoimia ja neuvoja jo varhaisessa vaiheessa, mikäli lapsi ja perhe niitä tarvitsevat. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 2.) Lapsen ja perheen arkea lähietäisyydeltä nähdään etenkin varhaiskasvatuksessa sekä koulussa, mutta myös neuvolassa ja muussa terveydenhuollossa. Näiden alojen ammattilaiset ovat keskeisessä roolissa tunnistamassa perheiden ongelmatilanteita ja puuttumassa varhaisessa vaiheessa näihin tilanteisiin. (Saastamoinen 2016: 47.)

Viime kädessä lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen kuuluu lastensuojelulle. Mikäli peruspalvelut ja -tukitoimet sosiaalihuollosta eivät tarjoa lapselle ja perheelle riittävää tukea, lapsi on ohjattava lastensuojeluun. Ensiarvoisen tärkeää olisi, että lapsi saisi tarvitsemaansa tukea oikea-aikaisesti, tarvittavat toimivaltuudet omaavalta viranomaiselta. (Saastamoinen 2016: 1–5.)

Sosiaali- ja terveysministeriön Toimiva lastensuojelu -selvitysryhmän loppuraportissa mainitaan matalan ilmoituskynnyksen johtavan helposti siihen, että lastensuojeluilmoituksen teolla ilmoituksen tekijä siirtää toimintavastuunsa lastensuojelulle, vaikka lasta ja perhettä olisi voitu paremmin auttaa muissa palveluissa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013: 34). Toisaalta kuntakyselyyn vastanneista ammattilaisista noin puolet koki, että tietojen vaihto viranomaisten välillä oli ongelmallista, mikä johti perheiden avunsaannin mahdollisuuden vaikeutumiseen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013: 34). Sosiaali- ja terveysministeriön raportin mukaan viranomaisyhteistyön haasteena nähdäänkin yhteistyön ja vastuun koordinoimattomuus (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013:11).

3.1 Huolen puheeksi otto osana ehkäisevää lastensuojelua

Ehkäisevää lastensuojelua on kunnassa tai hyvinvointialueella järjestettävät sosiaalipalvelut, joihin perhe ei tarvitse lastensuojelun asiakkuutta. Varhaiskasvatuksessa ehkäisevää lastensuojelutyötä on eritasoiset lapsille tarjottavat tuen muodot. (Lastensuojelun käsikirja.) Lastensuojelulain (417/2007 § 3a) mukaan ehkäisevän lastensuojelun tarkoitus on edistää ja turvata lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Samat tavoitteet on nostettu esiin myös varhaiskasvatuslaissa, joten varhaiskasvatuksen voidaan lähtökohtaisesti ajatella olevan ehkäisevää lastensuojelua. (Heinonen ym. 2016: 180.)

Lapsen havainnointi varhaiskasvatuksessa kuuluu jokaiseen päivään ja sen avulla tuen tarpeita pystytään paremmin arvioimaan. Havainnot tulee kirjata ylös, koska dokumentointi edesauttaa huolten puheeksi ottoa. Dokumentoinnin tulee sisältää oleellisia asioita sekä myös vastata tietoa, jota jaetaan kasvokkain. (Heinonen ym. 2016: 186–187.)

Varhaisella puuttumisella ja huolestuttavien asioiden rohkealla puheeksi ottamisella ammattilainen tekee ennaltaehkäisevää lastensuojelua esimerkiksi varhaiskasvatuksessa. Olennainen osa lapsen suojelua on puuttua asioihin silloin, kun niihin voidaan vielä vaikuttaa ehkäisevillä tukitoimilla, eikä vasta sitten, kun lapsi on lastensuojelun asiakkuudessa ja tarvitaan korjaavia toimia. (Saastamoinen 2016: 128–129.) Huolen puheeksi ottamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa kasvattaja ottaa heränneen huolen esiin lapsen huoltajien kanssa. Huolen puheeksi otton tulee olla kunnioittavaa ja siinä pyritään avoimuuteen huoltajien ja henkilöstön välillä. (Eriksson & Arnkil 2017: 12.)

Huolen puheeksi ottaminen mahdollisimman varhain lapsen huoltajien kanssa on erityisen tärkeää, kun lapsen hyvinvoinnista herää huoli varhaiskasvatuksessa. Huolen puheeksi ottamisessa tärkeää on molemmin suuntainen avoimuus ja dialogi sekä yhteisten keskustelun pohjalta perheen tilanteen kokonaiskuvan muodostaminen. (Heinonen ym. 2016: 188.) Huoli liittyy usein lapsen kehitykseen, käyttäytymiseen ja olemukseen (Huhtanen 2004: 46). Pölkin ja Vornasen mukaan työntekijät saattavat kokea epävarmuutta puhuessaan lasten vanhempien kanssa huolistaan ja lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, sillä pelkäävät, että luottamuksellinen suhde lasten vanhempien kanssa häiriintyy. (Pölkki & Vornanen 2015: 589.)

Helsingin kaupungin tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksesta varhaisesta puuttumisesta päiväkodeissa nousee ilmi, että päiväkodin henkilökunnalla on osaamista arvioida lasten ja perheen tilanteita, mutta ilmenneisiin ongelmiin puuttuminen ja asian eteenpäin vieminen koetaan haasteellisena. Kyselyn vastauksista ilmeni, että henkilöstö kaipaisi varhaiseen puuttumiseen lisää koulutusta, nopeampaa ja parempaa tiedonkulkua neuvolan ja päiväkotien välillä sekä lisää yhteistyösuhteita eri toimijoiden kanssa. (Helsingin kaupungin tarkastuslautakunta 2015: 46.)

3.2 Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Lastensuojelulain (417/2007 § 25) mukaan varhaiskasvatuksen työntekijän velvollisuus on tehdä lastensuojeluilmoitus, jos hän huomaa lapsen olevan suojelun tarpeessa. Salassapitovelvollisuus ei estä lastensuojeluilmoituksen tekoa. Arviointipyyntö lastensuo-

jelutarpeesta voidaan tehdä myös lapsen vanhempien kanssa yhteistyössä. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 25.) Lastensuojeluilmoitus on tehtävä, jos lapsen hoitoa ja kasvatusta laiminlyödään, lapseen kohdistuu tai käytetään fyysistä tai psyykkistä väkivaltaa, vanhemmat käyttävät runsaasti päihteitä, vanhemmilla on vakavia mielenterveysongelmia tai lapsi oireilee (Huhtanen 2004: 69).

Sosiaali- ja terveysministeriön raportista käy ilmi, että ammattilaisilla ei aina ole tarpeeksi tietoa ilmoitusvelvollisuudesta ja sen tekemiseen saattaa liittyä pelkoa, uhkaa, tietämättömyyttä ja epävarmuutta, mikä voi johtaa ilmoituksen tekemättä jättämiseen tai sen viivyttämiseen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013: 34). Lastensuojelulaissa (417/2007) on säädetty, että lastensuojeluilmoitusta ei tule mistään syystä jättää tekemättä, jos huoli lapsesta herää (lastensuojelulaki 417/2007 § 25). Ilmoitusvelvollisuus ei myöskään lakkaa, vaikka kyseisestä lapsesta olisi jo aikaisemmin tehty lastensuojeluilmoitus, jos lapsesta esiintyy edelleen huolta (Heinonen ym. 2016).

On hyvä huomioida, että varhaiskasvatuksen työntekijät eivät voi tehdä ilmoitusta nimettömänä. Lapsen huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välisen luottamuksellisen suhteen sekä yhteistyön jatkumisen kannalta on tärkeää, että työntekijä kertoo lapsen huoltajille sekä lapselle tekemästään lastensuojeluilmoituksesta. Lapselle kerrottaessa on huomioitava lapsen ikätaso. Jos lapsen huoltajat vastustavat lastensuojeluilmoituksen tekoa, se ei poista työntekijöiden velvollisuutta tehdä lastensuojeluilmoitus. (Heinonen ym. 2016: 204–205.) Varhaiskasvatuksen työntekijät voivat myös olla yhteydessä lastensuojeluun, jos he ovat epävarmoja lastensuojeluilmoituksen tekemisessä ja tarvitsevat tähän tukea (Heinonen ym. 2016:195). Lastensuojeluilmoituksen tekeminen harvoin on jokapäiväistä peruspalveluiden piirissä ja siksi sen tekemistä saatetaan epäröidä varsinkin, jos lastensuojelun kanssa ei ole toimivaa yhteistyökäytäntöä (Eriksson & Arnkil 2017: 33).

4 Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Ammattilaiset ovat alkaneet puheessaan käyttää käsitettä moniammatillinen yhteistyö 1980-luvun lopulla ja 1990-luvulla käsite on vakiintunut käyttöön. Ihmiset käsittävät kuitenkin moniammatillisen yhteistyön eri tavalla ja käsitettä voidaan käyttää kuvaamaan hyvin erilaisia työotteita. (Määttä & Rantala 2022: 192.) Moniammatillinen yhteistyön merkitystä pidetään helposti myös itsestään selvänä, eikä sitä tämän takia erikseen määritellä. Moniammatillinen yhteistyö onkin siis hyvin laajasti käytetty ja ymmärretty käsite. (Pärnä 2012: 4.)

Moniammatillisen yhteistyön käsitteellä voidaan viitata muun muassa eri ammattikuntien ja organisaatioiden yhteistyöhön, työmenetelmiin, työtapaan, yhteistyön tavoitteisiin sekä kehittämiskohteisiin. Yleisesti moniammatillisella yhteistyöllä viitataan ammattiryhmien väliseen tavoitteelliseen toimintaan, jossa tietoa ja taitoa jaetaan yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. (Pärnä 2012: 48–50.) Moniammatillisella yhteistyöllä pyritään myös vähentämään pirstalemaista sekä päällekkäistä työtä (Määttä & Rantala 2022: 236).

Varhaiskasvatuksessa moniammatillinen yhteistyö nähdään tärkeänä voimavarana, jolla voidaan vastata työn vaatimuksiin. Moniammatillisesta yhteistyöstä säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018 §7). Varhaiskasvatuslaki muun muassa velvoittaa varhaiskasvatuksen tuottajaa ja järjestäjää tarpeen mukaan toimimaan moniammatillisessa yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa, lapsen tuen tarpeita ja palveluita arvioitaessa, suunniteltaessa ja toteuttaessa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 §7). Kunnan toimiessa varhaiskasvatuksen järjestäjänä sen on luotava tarvittavat rakenteet moniammatilliselle yhteistyölle sekä toimittava moniammatillisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Moniammatillinen yhteistyö voidaan nähdä myös sisäisenä sekä ulkoisena yhteistyönä. Sisäinen moniammatillinen yhteistyö pitää sisällään työyhteisön sisällä olevien eri ammattiryhmien yhteistyön. Siinä jokainen tuo oman koulutustaustan tuoman osaamisen yhteiseen käyttöön. Ulkoisella moniammatillisella yhteistyöllä puolestaan viitataan siihen, kun eri alojen ammattilaiset tekevät yhteistyötä keskenään. (Määttä & Rantala 2022: 234.) Opinnäytetyössä tarkastellaan moniammatillista työtä sekä sisäisen että ulkoisen yhteistyön näkökulmista.

Varhaiskasvatuksen ulkoisiksi yhteistyötahoiksi luetaan alueelliset ja paikalliset toimijat, joiden kanssa yhteistyö on luontevaa. Näitä ovat esimerkiksi seurakunnat, järjestöt, kirjastot, yhteisöt ja kulttuurin tuottajat. Yhteistyötä tehdään myös terveydenhuollon, neuvolan, lastensuojelun ja sosiaalipalveluiden toimijoiden kanssa. Kun jollakin taholla herää huoli lapsen hyvinvoinnista tai kehityksestä, korostuu myös yhteistyön merkitys. (Opetushallitus 2022: 38–39.) Moniammatillista yhteistyötä ohjaa aina lapsen edun ensisijaisuus (Opetushallitus 2022: 59).

Varhaiskasvatus itsessään voidaan myös nähdä moniammatillisena työyhteisönä. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on erilaisia koulutustaustoja, vahvuuksia sekä osaamista, jota tulee hyödyntää toiminnassa (Heinonen ym. 2016:185). Tämän voidaan kat-

soa olevan aikaisemmin mainitsemaamme sisäistä moniammatillista yhteistyötä. Päiväkodin arjessa puhutaan monesti yksittäisen varhaiskasvatusryhmän tiimeistä. Tähän moniammatilliseen tiimiin kuuluu yleensä kolme kasvattajaa, jotka voivat olla esimerkiksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai ryhmäavustaja. Muutamissa kunnissa varhaiskasvatuksen tiimissä työskentelee myös psykiatrisia sairaanhoitajia. Moniammatillisten tiimien toimivuudesta on eriäviä näkemyksiä ja esimerkiksi psykiatrisen sairaanhoitajan palkkaaminen varhaiskasvatukseen, on herättänyt runsaasti mielipiteitä. Osa kokee, tämän lisäävän inklusiivista varhaiskasvatusta ja toiset kokevat, että heillä ei ole riittävää pätevyyttä toimia varhaiskasvatuksessa. (Ahonen 2023: 16–17.) Toimivan tiimityön tekijöiksi on nostettu muun muassa yhteisesti sovitut visiot ja niihin sitoutuminen, vahvuuksien tunnistaminen, lämmin vuorovaikutus, avoimuus ja ammatillisen osaamisen kehittäminen yhdessä tiimin kanssa (Ahonen 2023: 31–44).

Varhaiskasvatussuunnitelman (Opetushallitus 2022:36) mukaan varhaiskasvatuksessa tehtävä yhteistyö on osa laadukasta varhaiskasvatuksen kehittämistä ja toteuttamista. Laadukkaan varhaiskasvatuksen kehittäminen ja toteuttaminen vaatii toimivaa moniammatillista yhteistyötä (Opetushallitus 2022: 38). Toimiva moniammatillinen yhteistyö puolestaan vaatii tietoa ja ymmärrystä eri toimijoiden rooleista, vastuista ja velvollisuuksista, sekä luottamusta ja avoimuutta (Niemi & Väliavaara 2021:13). Toimivat ja selkeät rakenteet ja yhteiset pelisäännöt ovat avain moniammatillisen yhteistyön toimivuudelle, jolloin vältetään myös päällekkäisyydet toiminnassa sekä perheiden putoaminen palveluiden väliin (Heinonen ym. 2016: 176).

Moniammatillisessa yhteistyössä kohtaavat eri ammattikulttuurit, minkä myötä näkemykset voivat olla hyvin erilaisia ja joskus myös vastakkaisia (Määttä & Rantala 2022: 237). Myös tämä korostaa tiedon vaihdon tärkeyttä eri toimijoiden välillä sekä ymmärrystä rooleista, vastuista ja velvollisuuksista, luottamuksellisen ja avoimen toiminnan rinnalla. Aikaisemmat tutkimukset (Paasivirta & Holmi & Ståhlberg & Laajasalo ym. 2022; Inkilä 2015) osoittavat, että työntekijät kaipaavat lisäkoulutusta moniammatillisesta yhteistyöstä sekä huolen tunnistamiseen liittyen. Tutkimustulokset osoittavat, että myös työyhteisön tuki nähdään merkittävänä tukena silloin, kun huolta tunnistetaan ja siihen puututaan (Paasivirta & Holmi & Ståhlberg & Laajasalo ym. 2022; Inkilä 2015). Varhaiskasvatustilain lisäksi moniammatillisesta yhteistyöstä säädetään myös esimerkiksi terveydenhuoltolaissa (1326/2010 §32) sekä sosiaalihuoltolaissa (1301/2014 §41).

Moniammatillista yhteistyötä tehdään myös koulun ja varhaiskasvatuksen välillä. Erityisesti esiopetuksessa tehdään yhteistyötä koulun kanssa tilanteissa, jossa tarvitaan muiden ammattiryhmien edustajien osaamista ja tietoa lapsen kehityksen tueksi. (Määttä & Rantala 2022: 222.) Myös onnistuneet siirtymätilanteet edellyttävät päivähoitola, esiopetukselta, koululta sekä lapsen huoltajilta yhteistyötä, yhdenmukaisia tavoitteita sekä suunnitelmallisuutta (Opetushallitus 2016: 25–26). Oppilashuolto on osa esiopetuksessa toteutettavaa moniammatillista yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään sosiaali- ja terveystoimen kanssa sekä lapsen huoltajan, esiopetuksen sekä oppilashuoltopalveluiden työntekijöiden kanssa. Terveystoimen, kuraattori- ja psykologipalvelut ovat oppilashuollon tarjoamia palveluita. Oppilashuolto on tärkeässä asemassa lapsen kehityksen ja kasvun kannalta. Tällä voidaan myös luoda paremmat edellytykset katkeamattomaan oppimiskokonaisuuteen siirtymätilanteissa varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä perusopetuksen välillä. (Opetushallitus 2016: 58–59.)

4.1 Moniammatillinen yhteistyö Espoon varhaiskasvatuksessa

Moniammatillisen yhteistyön toimivuuden sekä lapsen sujuvan siirtymisen kannalta on tärkeää, että esiopetuksen, varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen työntekijät tutustuvat ja tuntevat toistensa toiminnan. Myös käytäntöjen ja tuen muotojen tulisi olla yhteneväiset ja niistä tulisi käydä yhteistä keskustelua lapsen oppimisen ja kasvun tuen kannalta. (Espoon suomenkielisen esiopetuksen opetussuunnitelma 2022: 17.) Perheille suunnatut tarkoituksenmukaiset palvelut sekä lapsen hyvinvointi ovat moniammatillisen yhteistyön tärkeimpiä tavoitteita Espoon kaupungin varhaiskasvatuksessa. Moniammatillisella yhteistyöllä voidaan monipuolistaa toimintaympäristöä sekä toimintaa lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Espoon varhaiskasvatuksessa tehdään laaja-alaista yhteistyötä erikoissairaanhoidon sekä perhekeskuksen toimijoiden kanssa, johon kuuluvat muun muassa neuvola, lasten kuntoutuspalvelut sekä lastensuojelu. Yhteistyökumppaneiden kanssa tehdään säännöllistä arviointia ja kehitystä moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2022: 44.)

Yhteistyö neuvolan kanssa sijoittuu erityisesti lasten ikävuositarkastuksiin. Esimerkiksi lasten neuvolassa tehtävä nelivuotistarkastus kuuluu osaksi päiväkotien Hyve-mallia, jossa varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja lapsen huoltajien jakamat merkittävät tiedot lapsen kasvusta ja kehityksestä annetaan huoltajien luvalla neuvolalle. Varhaiskasvatuksella ja sen yhteistyötahoilla on yhteiset sovitut toimintatavat ja yhteistyökäytännöt. Moniammatillisessa yhteistyössä noudatetaan tiedonsiirto- ja salassapitosäädöksiä ja näistä sovitaan myös lapsen huoltajien kanssa. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma

2022: 44.) Moniammatillista yhteistyöstä toteutetaan ensisijaisesti lapsen huoltajan suostumuksella sekä lapsen etu huomioiden (Opetushallitus 2022: 59).

Espoon esiopetuksen yhteistyötahoja ovat sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö, joiden kanssa tehdään moniammatillista yhteistyötä lapsen kasvun, kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiseksi. Oppimisympäristöjen monimuotoisuutta taas kehitetään ja laajennetaan yhdessä eri lähiympäristön toimijoiden avustuksella. (Espoon suomenkielisen esiopetuksen opetussuunnitelma 2022: 17.)

4.2 Haasteet moniammatillisessa työssä

Moniammatilliseen yhteistyöhön vaikuttaa vahvasti myös salassapitoon sekä tietojen vaihtoon liittyviä haasteita. Lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000 §17) mukaan tietoja voidaan pääsääntöisesti luovuttaa vain asiakkaan suostumuksella. Salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa sellaisessa tilanteessa, jossa tiedot ovat välttämättömiä huollon, hoidon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi, järjestämiseksi tai toteuttamiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 200/812 § 17). Ammattilaisten välillä voi olla hyvin erilaisia käsityksiä sekä käytäntöjä asiakastietojen luovuttamisen ohjeistuksesta. Jos tietojen vaihto on vähäistä, se aiheuttaa haasteita työskentelylle, jolloin myös päätöksenteon tietoperusta ei välttämättä ole ajankohtaista ja voi antaa väärän kuvan tilanteesta. (Kekoni & Mönkkönen & Hujala & Laulainen & Hirvonen 2019: 25.) Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa huoltajien kanssa sovitaan erikseen yhteistyöstä sekä tiedonsiirtoon liittyvissä asioissa, ja siinä noudatetaan aina voimassa olevia salassapito- ja tiedonsiirtosäädöksiä (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2022:44).

Moniammatillinen yhteistyö voidaan kokea kielteisenä riittämättömien resurssien aiheuttamasta kiireestä sekä työntekijöiden kuormittuneisuuden takia. Voidaan myös ajatella moniammatillisen yhteistyön vievän aikaa ja aiheuttavan lisää työtä. Eri alojen työnkuvaan ei välttämättä ole varattu aikaa moniammatilliseen yhteistyöhön, eikä osallistuminen ole näin ollen joustavaa. Mönkkösen, Kekonin ja Pehkosen mukaan useissa tutkimuksissa on myös tullut ilmi, että esimerkiksi moniammatillisissa tiimeissä yhteistä asiaa saatetaan tarkastella vain omasta näkökulmasta, jolloin asiaa käsitellään suppeasta näkökulmasta. Myös ammattien väliset valtakysymykset voivat aiheuttaa haasteita moniammatilliseen yhteistyöhön. (Kekoni & Mönkkönen & Hujala & Laulainen & Hirvonen: 2019: 21–23.)

Varhaiskasvatuksessa lapsen huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää ja merkityksellistä. Toimiva yhteistyö edellyttää aktiivista, luottamuksellista, tasa-arvoista ja kunnioittavaa vuorovaikutusta, jossa keskiössä on lapsen etu ja oikeus turvalliseen ja terveelliseen oppimiseen, kehitykseen ja kasvuun. Luottamuksellisen yhteistyön syntyminen mahdollistaa yhteistyön myös haastavissa tilanteissa. Yhteistyö pitää sisällään lapsen huoltajien päivittäistä kohtaamista ja lasten kuulumisten, kokemusten ja havaintojen vaihtoa, mikä vahvistaa lapsen hyvinvoinnin turvaamisen pohjaa. Yhteistyön merkitys korostuu erityisesti siirtymävaiheissa, lapsen tuen tarpeita arvioitaessa ja suunniteltaessa sekä huolen herätessä. (Opetushallitus 2022:27–38.) Kun yhteistyö on avointa, toimivaa ja luottamuksellista, saadaan paras kokonaiskuva lapsen ja perheen tilanteesta (Niemelä & Vällivaara 2021:13).

5 Tutkimuksen toteutus

Selvitämme opinnäytetyössämme varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitusprosessiin liittyen. Tavoitteenamme on tuottaa erityisesti työelämäkumppanillemme ajankohtaista tietoa työntekijöiden kokemuksista, mutta aihe on mielestämme myös laajemmin tarkasteltuna tärkeä ja ajankohtainen. Näkökulmamme painottaa lastensuojeluilmoitusprosessissa tapahtuvaa moniammatillista työtä, mutta olemme kiinnostuneet myös siitä, mitkä muut asiat vaikuttavat prosessissa myönteisesti tai kielteisesti.

Muodostimme opinnäytetyön tarkoituksen sekä asettamiemme tavoitteiden pohjalta yhden päätutkimuskysymyksen, johon pyrimme opinnäytetyössämme vastaamaan. Lisäksi näkökulmaa ja aihetta rajataksimme sekä tarkentaaksimme teoreettista viitekehystä, opinnäytetyöllemme muodostui vielä kaksi tarkentavaa tutkimuskysymystä.

1. Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen työntekijöillä on lastensuojeluilmoitusprosessista?

2. Millaista moniammatillista työtä työntekijät ovat tehneet lastensuojeluilmoitusprosessissa?

3. Mistä työntekijät ovat saaneet osaamista lastensuojeluilmoitusprosessista?

Päätutkimuskysymyksen avulla avataan lastensuojeluprosessiin liittyviä kokemuksia, tunteita ja ajatuksia. Käsitlemme prosessia laajasti varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta. Toisen tutkimuskysymyksen avulla avaamme tahoja, joiden kanssa yhteistyötä kyseisessä varhaiskasvatustyössä on tehty sekä työntekijöiden kokemuksia yhteistyön sujuvuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla saadaan vielä tarkennusta tahoista ja paikoista, joista työntekijät ovat ammentaneet tietoaan lastensuojeluilmoitusprosessiin liittyen.

5.1 Laadullinen teemahaastattelu

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen menetelmäsuuntauksessa pyritään tutkimaan jotakin ilmiötä ihmisten yksilöllisten kokemusten, käsityksien ja näkökulmien avulla, joiden perusteella voidaan lisätä ymmärrystä kyseiseen ilmiöön. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole yleistää tuloksia laajempaan tarkoitukseen. (Vilka 2021: 17–19; Kananen 2014: 17–18.)

Laadullisessa tutkimuksen yleisimmin käytetty aineistonkeruumenetelmä on erilaiset haastattelut (Kananen 2014:71). Haastattelu on aina vuorovaikutuksellinen tilanne, jossa haastattelija saa kuvan haastateltavan ajatuksista ja kokemuksista tutkittavasta asiasta (Hirsjärvi & Hurme 2011: 41). Käytimme opinnäytetyössämme teemahaastattelua. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa haastattelija ja haastateltava keskustelevat etukäteen päätetyistä teemoista ilman, että täytyisi seurata tarkkaa kysymysrunkoa (Hirsjärvi & Hurme 2022: Luku 4). Teemahaastattelun pohjalta haastattelija pyrkii saamaan käsityksen tutkittavasta ilmiöstä ja syventämään ymmärrystään. Etukäteen päätetyt teemat toimivat runkona, joita haastateltavan vastaukset syventävät ja johdattelevat uusiin kysymyksiin. (Kananen 2014: 70–72.) Päädyimme teemahaastatteluun, sillä käsittelemämme aihe koetaan monesti hieman arkaluonteisena ja tunteita herättävänä. Teemat loivat rungon haastattelulle, mutta pystyimme muokkaamaan esitettäviä kysymyksiä esimerkiksi vastausten perusteella sekä esittämään tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä.

Valitsimme haastattelun muodoksi ryhmähaastattelun. Ryhmähaastattelussa voidaan katsoa olevan sekä etuja että haittoja. Ryhmämuotoisessa haastattelussa ongelmana voi olla esimerkiksi se, että joku ryhmässä dominoi keskustelua tai ilmapiiri on sillä tavalla negatiivinen, etteivät kaikki vastaajat pääse ääneen tai uskalla sanoa asioita täysin rehellisesti. Toisaalta ryhmässä haastateltavat voivat käydä toistensa kanssa hedel-

mällistä keskustelua aiheesta, jolloin haastattelija on paikalla lähinnä pitämässä keskustelua teemassa ja ohjaamassa sitä vain ajoittain uusilla kysymyksillä eteenpäin. (Hirsjärvi & Hurme 2022: luku 5.)

5.2 Aineiston keruu ja analysointi

Ennen aineiston keruuta teimme muutamia esihaastatteluja, joiden avulla pystyimme testaamaan esimerkiksi tutkimuskysymystemme toimivuutta sekä haastattelun oletettua kestoa (ks. Hirsjärvi & Hurme 2011: 72). Esihaastattelujen pohjalta teimme muutoksia muun muassa haastattelun teemojen järjestykseen sekä kysymysten muotoiluun. Muokkauksen jälkeen toteutimme esihaastattelun vielä uudestaan ja totesimme haastattelun (Liite 1) olevan toimiva. Aineisto kerättiin haastattelemalla erään espoolaisen varhaiskasvatusyksikön työntekijöitä. Pidimme kaksi ryhmähaastattelua, joihin osallistui yhteensä viisi saman varhaiskasvatusyksikön työntekijää. Nämä haastateltavat valikoituivat yhteistyöpäiväkotimme toimesta. Emme olleet rajanneet haastatteluamme mihinkään tiettyyn ammattiryhmään, sillä kaikki varhaiskasvatuksen työntekijät ovat lastensuojelulain (417/2007 §25) mukaan velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen, jos siihen on tarvetta.

Haastatteluamme osallistui kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa sekä kolme lastenhoitajaa. Lastenhoitajista suurin osa oli pohjakoulutukseltaan lähihoitajia. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta haastateltavat olivat toimineet alalla yli kymmenen vuotta. Päätimme yhdessä yksikön johtajan kanssa, että haastattelut pidetään videoyhteyden välityksellä. Työntekijöiden aikataulujen vuoksi aineiston keruu oli jaettava yhden sijaan kahdeksi ryhmähaastatteluksi. Johtaja toimi yhteyshenkilönämme ja ilmoitti meille tarkat haastatteluiden ajankohdat sekä välitti haastateltaville tarvittavat materiaalit.

Ryhmähaastattelut pidettiin peräkkäisinä päivinä tammikuussa 2024. Haastateltavat olivat valmistautuneet haastatteluun lukemalla lähettämämme informointilomakkeen (Liite 2) sekä allekirjoittamalla Espoon kaupungin vaatiman henkilökunnan suostumuslomakkeen (Liite 3). Lisäksi jaoimme haastateltaville etukäteen nähtäväksi teemahaastattelulle luomamme rungon. Haastattelun alussa haastateltavien suostumus vielä varmistettiin suullisesti.

Haastattelut nauhoitettiin ja haastateltavia informoitiin tästä sekä kirjeessä että vielä ennen nauhoituksen aloittamista suullisesti. Nauhoitetun haastattelun käsittelyssä tutkija voi valita litteroiko tekstin, eli kirjoittaa haastatteludialogin sanasta sanaan vai käsittelee äänitiedoston koodaamalla sen suoraan aineiston kannalta tärkeisiin teemoiksi

(Hirsjärvi & Hurme 2022: luku 7). Valitsimme äänitiedoston litteroinnin ja teimme sen heti haastatteluiden jälkeen. Luimme litteroidun tekstin useaan kertaan, jotta pysyimme sisäistämään haastattelut ja minimoimme mahdolliset virheet. Tekemässämme sanatarkassa litteroinnissa jätimme ulkopuolelle keskeneräiset sanat sekä täytesanojen toistot. Molemmat pitämämme haastattelut kestivät noin 25 minuuttia, ja niistä tuli litteroitua tekstiaineistoa noin 16 sivua. Litterointitiedostoon erittelimme haastateltavat koodin puhuja 1, puhuja 2 ja niin edelleen. Erittely tässä vaiheessa oli tärkeää, jotta huomasimme, oliko haastateltavan koulutustaustalla esimerkiksi vaikutusta kokemuksiin. Opinnäytetyöraportissa emme kuitenkaan erottele haastateltavien kommentteja koodin täyden anonymiteetin säilyttämiseksi.

Hirsjärvi ja Hurme (2022: luku 7) jakavat laadullisen aineiston käsittelyn kahteen päävaiheeseen: analyysiin ja synteysiin. Analyysivaihe käsittää kerätyn aineistokokonaisuuden purkamisen ja luokittelun erilaisiin osiin. Analyysivaiheessa eriteltyjä luokkia voidaan yhdistellä ja täten rajata tutkimuksen kannalta olennaiset teemat yhteen. (Hirsjärvi & Hurme: luku 7.) Toteutimme analyysivaiheen värikoodaamalla tekstitiedostosta haastattelussa esiin nousseet teemat eri väreillä. Tämän jälkeen rajasimme aineistoa yhdistämällä samankaltaisia teemoja ja valitsemalla opinnäytetyömme tutkimuskysymysten kannalta keskeisimmät asiat aineistosta. Synteysi on vaihe, jossa luokiteltu aineisto luodaan takaisin kokonaisuudeksi, josta tutkija tekee tulkintoja ja yhdistää tutkimustuloksia ilmiön teoreettisiin lähtökohtiin (Hirsjärvi & Hurme 2022: luku 7). Tämä vaihe toteutuu opinnäytetyöraportin osissa tulokset ja johtopäätökset.

5.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

TENK (2019) on laatinut ohjeet ihmisen tutkimiseen liittyvistä eettisistä periaatteista, joissa määritellään muun muassa yleisistä eettisistä perusteista, joihin kuuluu ihmisarvon kunnioittaminen sekä itsemääräämisoikeus. Ohjeissa määritellään myös tutkittavien oikeudet, henkilötietojen käsittely, yksityisyyden suoja sekä tutkimusaineiston avoimuus. Perehdyimme näihin ohjeisiin ja periaatteisiin ennen opinnäytetyön tekoa ja huolehdimme, että opinnäytetyömme toteutettiin näitä noudattaen. Perehdyimme kaikki myös tietosuojalakiin (1050/2018), EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen (GDPR) ja Suomen perustuslakiin (731/1999), jotta emme loukkaa kenenkään yksityisyyttä ja osamme käsitellä henkilötietoja oikein ja turvallisesti. Tutustuimme hyvän tieteellisen käytännön ohjeisiin ja noudatimme opinnäytetyössämme siinä mainittuja periaatteita, joita ovat arvostus, rehellisyys, vastuunkanto sekä luotettavuus (TENK 2023: 11).

Hyödynsimme opinnäytetyössämme tutkijatriangulaatiota. Sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa useampi tutkija on mukana samassa tutkimuksessa (Hirsjärvi & Hurme 2011: 39). Kun kaikki opinnäytetyön tekijät osallistuivat aineiston keräämiseen sekä analyysiin vahvasti se samalla myös aineiston tasalaatuisuutta. Tutkijatriangulaatio tuli myös vahvasti esille koko opinnäytetyön ajan. Kävimme opinnäytetyöstä jatkuvaa vuoropuhelua opinnäytetyön tekijöiden kesken, mikä myös rikastutti näkökulmia ja lisäsi luotettavuutta.

Kun meillä oli tiedossa opinnäytetyömme yhteistyökumppani, haimme tutkimusluvan Espoon kaupungilta. Täytimme ja lähetimme allekirjoitetun tutkimuslupahakemuksen tarvittavine liitteineen suomenkielisen varhaiskasvatuksen kehittämispäällikölle. Käytimme Espoon kaupungin valmista tutkimuslupahakemus pohjaa, jotta se tehtiin heidän ohjeistuksiansa mukaisesti. Tutkimuslupapäätös tuli myönteisenä joulukuussa 2023.

Tutkimuseettisen lautakunnan ohjeissa (TENK 2019: 8) esitellään haastatteluun osallistuvan henkilön oikeuksia, jotka otimme opinnäytetyössämme huomioon. Tärkein oikeus ja eettinen periaate on haastatteluun osallistuvan henkilön tietoon perustuva suostumus sekä oikeuksien ja ihmisarvon kunnioittaminen (TENK 2019: 8). Toteutimme haastattelun eräässä Espoon kaupungin kunnallisessa varhaiskasvatusyksikössä. Haastateltaville ennakoon jaettujen informointilomakkeen sekä suostumuslomakkeen avulla pystyimme kirjallisesti varmistamaan, että haastatteluun osallistuvilla oli tarpeeksi tietoa opinnäytetyön toteutuksesta ja tarkoituksesta sekä heidän oikeuksistaan. Tällä tavalla pyrimme myös lisäämään luottamusta haastateltavien ja opinnäytetyötä tekevien kesken. Ennen haastattelun alkua varmistimme vielä suullisesti haastateltavien oikeudet sekä painotimme osallistumisen vapaaehtoisuutta ja mahdollisuutta keskeyttää osallistuminen missä vaiheessa tahansa. Haastatteluun osallistuvilla tulee olla mahdollisuus hyväksyä osallistumisensa sekä kieltäytyä osallistumisensa riittävän tutkimukseen liittyvän tiedon, tarkoituksen ja käytön pohjalta (Hirsjärvi & Hurme 2011: 29).

Kerroimme haastatteluun osallistuville vielä lyhyesti opinnäytetyömme sisällöstä, tarkoituksesta, tavoitteesta sekä henkilötietojen käsittelystä, jolla pyrimme avoimuuteen sekä luottamuksen synnyttämiseen. Koimme opinnäytetyömme kannalta tärkeäksi määritellä haastatteluun osallistuville, mitä me tarkoitamme opinnäytetyössämme moniammatillisen yhteistyön sekä lastensuojeluilmoitusprosessin käsitteillä. Kerroimme, että opinnäytetyössämme viittaamme moniammatillisella yhteistyöllä niin sisäiseen, kuin ulkoiseen moniammatilliseen työhön, jotka pitävät sisällään muu muassa yhteistyön sosi- ja terveydenhuollon, alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa sekä työyhte-

sössä tehtävän moniammatillisen työn. Lastensuojeluilmoitusprosessin osalta opinnäytetyössämme on tärkeässä osassa huomioida koko prosessi, eikä pelkästään itse lastensuojeluilmoitus. Prosessi pitää sisällään niin arjen havainnoinnin, huolen tunnistamisen ja puheeksi oton sekä itse lastensuojeluilmoituksen ja siihen liittyvät toimet.

Haastattelutilanteet ovat vuorovaikutustilanteita tutkijan ja haastattelijan välillä, joissa haastateltava kertoo omia henkilökohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä tutkittavasta asiasta. Haastattelussa tulee olla luottamuksellinen ilmapiiri, minkä saavuttamiseen voidaan vaikuttaa tutkijan kunnioittavalla ja arvostavalla asenteella haastateltavaa kohtaan. (Kananen 2017: 91.)

Haastatteluissa haastattelijan puolueettomuutta sekä neutraaliuutta käsiteltävää asiaa kohtaan pidetään tärkeänä tekijänä (Ruusuvuori & Tiittula 2017). Kaikilla tämän opinnäytetyön tekijöillä on työkokemusta varhaiskasvatuksen kentältä ja kiinnitimmekin siitä syystä erityistä huomiota siihen, että omat kokemuksemme eivät vaikuttaneet neutraaliin suhtautumiseen haastattelutilanteissa. Ruusuvuoren ja Tiittulan (2017) mukaan myös kysymysten muotoiluun tulee kiinnittää huomiota. Kysymyksiä muotoillessa pyrimmekin siihen, että ne eivät johdatelleet haastateltavia tiettyihin vastauksiin, vaan niiden kautta haastateltavat saivat tuottaa omat kokemuksensa ja näkemyksensä esille avoimesti. Koska haastattelut toteutettiin etäyhteyden välityksellä, vuorovaikutus oli erilaista, sillä esimerkiksi kehonkieli välittyy eri tavalla etäyhteydellä, kuin kasvokkain tapahtuvassa haastattelussa. Pyrimme tuomaan oman kiinnostuksemme haastateltavien vastauksiin sekä läsnäolon tunteen ilmeillä, nyökkäyksillä ja äännähdyksillä. Kyseisiä toimia kutsutaan minipalautteiksi ja niiden avulla haastattelujen ilmapiiriin voidaan vaikuttaa positiivisesti ja välittää haastateltaville läsnäoloa (Ikonen 2017).

Jotta saimme muutettua haastattelut kirjalliseen muotoon luotettavasti, kaikki opinnäytetyön tekijät kävivät aineiston tarkasti läpi. Litterointi myös suoritettiin heti haastatteluiden jälkeen. Pyrimme myös kuvaamaan analyysin vaiheita mahdollisimman tarkasti. Nämä asiat vaikuttavat haastatteluaineiston laatuun, jotka puolestaan vaikuttavat luotettavuuteen (Hirsjärvi & Hurme 2011: 185.) Huolehdimme dokumentoinnin vastuullisesta säilyttämisestä koko prosessin ajan. Käytimme haastatteluissa saatuja tietoja vain opinnäytetyömme tekemiseen ja pyrimme huolehtimaan tarkasti, että haastatteluun osallistuvien anonyymiteetti säilyi.

6 Tulokset

6.1 Haastateltavien aiemmin hankittu osaaminen

Ensimmäisenä haastattelussa käsiteltiin haastateltavien sen hetkistä osaamista yleisesti lastensuojeluilmoitusprosessista. Haastateltavana olleet varhaiskasvatuksen opettajat kertoivat saaneensa pohjatiedon pääasiassa suorittaessaan alan koulutusta. Lastenhoitajat puolestaan eivät olleet käyneet alan opinnoissa tämän teeman asioita läpi. Eräs vastaajista muisteli Espoon kaupungin tarjonneen useampi vuosi sitten koulutusta lastensuojeluun liittyen, mutta pääosin haastateltavat kokivat työvuosien ja tehtyjen ilmoitusten kautta tulleen käytännön kokemuksen arvokkaana tiedonlähteenä aiheeseen.

Ehkä semmoinen kokemus. En mä tiedä sitten kun aina koulussa silloin sai, tai luettiin niistä, mutta sitten ainakin mun alkuvuosina niin ei ihan hirveästi ei tarvinnut miettiä näitä lastensuojeluilmoituksia. Että nyt viimeimpinä vuosina no on tullut enemmän eteen. -- Ja nyt kun niitä on tehnyt ja sitten on tullut silleen ei nyt rutiiniksi voisi sanoa, mutta tietää miten ne tehdään.

Mutta että koulussa oli opinnoissani. Kyllä ne silloin tavallaan se semmoinen tietopohja siihen niin sieltä se tuli ja nyt sitten käytännössä nähnyt sen, miten sitten soveltuu.

Käsittelimme myös sitä, mistä työntekijät lähtisivät hakemaan tai ovat hakeneet lisätietoa aiheesta. Useampi vastaajista mainitsi ottavansa yhteyttä esihenkilöön tai konsulttivansa aiheesta lastensuojelun työntekijöitä. Myös tiimin tai työyhteisön jäsenet koettiin tiedonlähteenä, kun asioita voidaan pohtia yhdessä.

No jos kaipaisi lisätietoa, niin varmaan ottaisin ensimmäisenä yhteyttä johtajaan ja sitten internetin saloista löytää varmasti numeroita ja niin kun näin tai tiimi kaverilta tai naapuriryhmästä.

Vaikka haastateltavien osaaminen perustui pääosin alan opintoihin ja kokemuksen tuomaan tietoon, eivät haastateltavat tuoneet ilmi tarvetta työnantajan tarjoamaan koulutukseen aiheesta.

6.2 Lastensuojeluilmoitusprosessi

Haastateltavista yli puolet oli työuransa aikana tehnyt yhden tai useamman lastensuojeluilmoituksen. Osa haastateltavista koki epävarmuutta siitä, missä tilanteessa lastensuojeluilmoitus tulee tehdä ja miten tilanteessa tulee toimia. Haastavaksi koettiin sen

arvioiminen, kuinka pienellä kynnyksellä ilmoitus tulisi tehdä sekä tilanteet, jossa huoli ei niinkään nouse lapsesta vaan lapsen huoltajan jaksamisesta.

-- mutta onhan se aina vähän semmoinen tilanne, että sitä miettii, että miten siinä lähdetään toimii, että ei mulla mikään sen asian suhteen mikään varma olo, että miten siinä toimitaan.

Mutta se, että kuinka pienellä kynnyksellä sinne lähtee niihin tilanteisiin, niin onhan se aina vähän semmoinen harkinnan paikka, että kuinka jyrkästi asioihin suhtautuu.

--Lapsen arjessa ei näy välttämättä huolta, mut sitten taas näkee sen vanhemman jaksamisen loppumisen. Niistä tuommoisista asioista sitten miettii, että miten, että pitääkö tehdä vaiko, eikö.

Eräs haastateltava nosti esille, että lastensuojeluprosessiin liittyvistä yhteisistä toimintatavoista olisi hyvä keskustella säännöllisin väliajoin, eikä vain silloin kun asia tulee ajankohtaiseksi.

--Vaikka se tulisi joka toimintakauden alussa, että miten toimitaan, jos tällöinen tilanne tulee niin sitten se olisi ainakin muistissa. Tavallaan, että jos siitä asiasta käydään vaan keskustelua silloin kun se tilanne on päällä niin ehkä se olisi helpompi, että ne olisi aina niinku semmoinen asia, mikä pitäisi käydä.

Haastatteluista nousi myös esille, että lastensuojeluilmoitusten tekeminen on yleistynyt viimevuosien aikana. Haastattelussa ilmeni, että lisääntynyt ilmoitusten määrä on puolestaan kerryttänyt kokemusta ja tietoa, mikä synnyttää myös varmuutta prosessiin liittyvään osaamiseen.

--mun alkuvuosina niin ei ihan hirveästi tarvinnut miettiä näitä lastensuojeluilmoituksia. Että nyt viimeisimpinä vuosina no on tullut enemmän eteen.
--Ja nyt kun niitä on tehnyt ja sitten on tullut silleen ei nyt rutiiniksi voisi sanoa, mutta tietää miten ne tehdään.

Osalla haastateltavista oli paljon kokemusta lastensuojeluilmoitusten tekemisestä. He pohtivat haastattelussa sitä, että on tärkeää pitää mielessä, mitkä ovat kriteerit lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Kun ilmoituksia tehdään paljon hyvin erilaisista tilanteista, kriteerit saattavat huomaamatta hämärtyä. On tärkeää huolehtia, etteivät vähemmän huolta herättävät tilanteet jää huomioimatta sen takia, että ryhmässä on tilanteita, jotka herättävät enemmän huolta.

Että vaikka me nyt ollaan kyllä tehty ja onneksi paljon puhuttu niistä, mutta että pitää jotenkin mielessä sen niin sanotun, että missä se menee, mitkä ne on ne kriteerit sille lastensuojeluilmoitukselle, ettei ne jotenkin

osa sitten jää tekemättä sen takia, että se menee vähän jo normaalin piikkiin.

Haastattelussa tuli ilmi, että lastensuojeluilmoituksen tekeminen vaatii aina varhaiskasvatuksen arjessa järjestelyä ja tiimin työntekijöiltä joustavuutta. Haastavana tilanteessa koettiin ajan löytäminen ilmoituksen tekemiselle keskellä arkea. Ilmoituksen tekeminen vie aikaa ja sen koettiin hankaloittavan ryhmän toimintaa.

Niin sehän on pois tavallaan siltä ryhmältä, koska sehän ei ole mikään kuitenkaan 5 minuutin juttu. Et kyl sä joudut kuitenkin pysähtyy sen ilmoituksen äärelle ja miettiä miten sä kirjaat sen ja muuta. -- Ja tavallaan, et sillehän pitää löytyä siitä hetkestä se aika, että se ei ole sellainen, että teenpä sen ylihuomenna tai ensi viikolla vaan, että sehän pitää sitten se muu homma, ei nyt pysähdy mut että pitää keksiä joku plan b --

No ehkä just se, että pitää olla niin hyvin kekseliäs siinä tilanteessa, koska ryhmän pitää toimia ja me yritetään hoitaa meidän työ työajalla.

Työntekijät nostivat haastattelussa esille myös lapsen puheisiin suhtautumisen. Lapsen puheet voivat joskus olla myös mielikuvituksen tuotetta, mikä voi aiheuttaa työntekijöissä pohdintaa tilanteen todellisuudesta. Työntekijät kuitenkin nostivat esille, että heidän on toimittava aina lapsen edun ja hyvinvoinnin kannalta, jolloin heidän on reagoitava ja toimittava myös lapsen puheiden perusteella.

No siis varmaan semmonen, että jos se ja kun ne *[lastensuojeluilmoitukset]* usein lähtee siitä mitä lapsi puhuu täällä päiväkodissa niin munhan on luotettava siihen lapseen ja mun on kuunneltava sitä lasta ja ajateltava sen hyvinvointia.

Haastatteluissa ilmeni, että vaikeiden asioiden puheeksi otto koetaan ajoittain haastavana, sillä sen pelätään vaikuttavan lapsen huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden luottamukselliseen suhteeseen negatiivisesti ja aiheuttavan siihen jännitteitä. Myös lastensuojeluilmoituksesta kertominen lapsen huoltajille herätti tunteita. Työntekijät kokivat huoltajien helposti ajattelevan lastensuojeluilmoituksen leimaavan heidät huonoksi vanhemmiksi erityisesti työntekijöiden silmissä, mikä voi aiheuttaa kitkaa lapsen huoltajien kohtaamisessa.

Ja kyllähän se tuntuu tosi vaikeelta asialta sitten ilmoittaa vanhemmalle ja käydä sitä järkyttyneen vanhemman kanssa sitä keskustelua, että miksi se on tehty. Ja tavallaan että siinä säilyisi se semmoinen kunnioitus kuitenkin sitä vanhempaa kohtaan myös, koska siellä taustalla usein on sitten jo muitakin ongelmia. Ei se helppoa ole.

Ja just se että kun haluaa kuitenkin pitää niihin vanhempiin sitten semmoiset välit, että ne uskaltaa vielä tulla puhumaan ja vielä tehdään yhteistyötä hyvissä merkeissä.

Eräs haastateltava kertoi, että hänen kokemuksensa mukaan lapsen huoltajien reaktio lastensuojeluilmoituksesta voi myös muuttua ajan kuluessa. Alkuun huoltaja on voinut olla puolusteleva, mutta ajan kuluessa on kuitenkin saanut samoilta huoltajilta myös kiitosta, kun asiat ovat järjestyneet.

Ja niin mulle näissä molemmissa tapauksissa missä oon tehnyt niin on kuitenkin loppujen lopuksi vanhemmat ollut kiitollisia ja on kaikki sujunut ihan hyvin. Että ei ole silleen vielä tullut mitään sellasta huonoa kokemusta, että oisin saanut jonkun vanhemman vihat päälle, vaikka se reaktio on ehkä aluksi ollut se, että mitä sä tulet neuvomaan. Mutta silleen on ihan hyvät kokemukset.

Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on velvollisuus ilmoittaa hyvinvointialueelle, jos he ovat saaneet tietää lapsesta, jonka lastensuojelun tarve tulee selvittää (Lastensuojelulaki 417/2007 § 25). Kaikki haastateltavat olivat tietoisia ilmoitusvelvollisuudestaan. Asia herättää varhaiskasvatuksen työntekijöissä myös erilaisia tunteita. Huolen herätessä on kuitenkin pystyttävä sulkemaan omat tuntemukset ja epävarmuudet pois ja keskityttävä lapsen edun toteutumiseen ja sen mukaiseen toimintaan.

No eihän se siis ikinä tunnu helpolta semmonen ajatus, mutta sitten tietenkin ajattelee sen, että on tässä ammatissa ja tän ammatin puolesta on se ilmoitusvelvollisuus ja sitten se on vaan tehtävä.

Haastattelussa nousi esille, että ilmoitus on jouduttu tekemään, kun lapsen huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ei ole sujunut yrityksistä huolimatta tai että huoltajat eivät ole suostuneet yhteistyöhön. Esiin nousi erityisesti lapsen oppimiseen liittyvät vaikeudet ja niihin tarvittavat tukitoimet.

Jos vanhemmat ei suostu näihin tukitoimiin niin, että se on yksi lastensuojeluilmoituksen peruste.

Mutta että tavallaan myös se, että jos me nähdään täällä varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa, että lapsella on oppimisen kanssa vaikeuksia ja vanhemmat ei monen vuoden yhteistyön jälkeen oo valmiita hakemaan lapselle apua, niin silloin meidän täytyy kutsua siihen lapsen näkökulmasta.

Haastatteluista nousivat myös esille alueelliset erot. Asuinalueilla asiakaskunta voi olla hyvinkin erilaista, jolloin myös ilmenevät ongelmat voivat vaihdella suuresti. Joistakin lapsista ja perheistä huoli voi olla suuri ja lastensuojelullinen tarve tunnistetaan hyvin.

Suurta huolta herättävät tilanteet voivat aiheuttaa sen, että pienemmän huolen tilanteet hämärtyvät.

Haastattelussa käsiteltiin laajasti lastensuojeluilmoitusprosessin herättämiä tuntemuksia ja ajatuksia kasvattajissa sekä ammatin tuomia velvollisuuksia ja lapsen edun esijaisuutta. Haastatteluista tuli myös esille vuorovaikutuksen merkitys erityisesti vaikeiden asioiden puheeksi otossa.

6.3 Moniammatillinen työ

Haastattelun viimeisenä teemana käsitelimme erityisesti lastensuojeluilmoitusprosessissa tapahtuvaa moniammatillista työtä. Haastattelussa tuli ilmi useita tahoja, joiden kanssa tehdään moniammatillista työtä. Mainittuja tahoja olivat esimerkiksi neuvola, varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä kielen- ja kulttuurin opettaja. Etenkin esikoulun työntekijöillä oli paljon tietoa siitä, mihin kaikkiin tahoihin voi tarvittaessa olla yhteydessä lapsen asioihin ja esimerkiksi koulupolkuun liittyen.

Mutta siinäkin siis taas sitten yksi tällainen yhteistyötaho mitä me ollaan konsultoitu nii meil on koulu ja koulupsykologi ja koulukuraattori. Joo niin heitä saa sit kanssa, sitten just tällaisissa oppimiseen liittyvistä asioista.

Sitten on se niin psykiatrinen sairaanhoitaja -- ja sitten meillä on varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Ja kyllähän meidän kieli- ja kulttuuriopettajakin on.

Haastateltavat kokivat prosessin ajoittain henkisesti raskaana ja etenkin silloin työyhteisöstä saatava tuki koettiin tärkeänä. Lisävarmuutta prosessissa työntekijät kokivat saavansa siitä, ettei tilanteita tarvitse koskaan pohtia yksin ja ilmoitusten tekemiseenkin saa usein joko tiimiläisen tai esihenkilön tuen.

Just se, että mä ainakin itse henkilökohtaisesti tarviin siihen sen tuen jollain. Että en mä lähde tekemään sitä yksin

-- mutta se että, kun me ei koskaan kuitenkaan olla niissä tilanteissa yksin. -- se on ehkä onni, että meidän ei tarvi yksin sitä kantaa

Ja kyllä täällä siis sillä tavalla koen, että meidän esimies on sellainen joka tukee myös meitä ja auttaa siinä prosessissa. Ei ole kuitenkaan semmoinen olo, että jäisi niin kun yksin mitenkään.

Myös työntekijät, jotka eivät olleet vielä itse tehneet lastensuojeluilmoitusta, pitivät tiimiltä ja esihenkilöiltä saatavaa tukea tärkeänä.

Ja ehkä ite ajattelee, ku on näitä työkavereita, ketkä ovat tehneet ilmoituksen ja on se enemmän vielä se kokemus siitä, niin voi heidän kanssaan myös jutella ja keskustella ja saada semmoista tukea.

Haastatteluissa ilmeni, että varhaiskasvatuksessa tehdään moniammatillista työtä lastensuojelun kanssa muun muassa tilanteissa, joissa varhaiskasvatuksen työntekijä on tehnyt lastensuojeluilmoituksen. Yksi yhteys lastensuojeluun on esimerkiksi aikaisemminkin mainittu virka-aikainen päivystys, jossa sosiaalihuollon työntekijä on tavoitettavissa puhelimitse. Kaikki haastateltavat olivat ainakin kuulleet numerosta. Tästä puhuttiin haastattelussa konsultaationumerona. Numeron kautta saatava tuki koettiin tärkeänä sekä tilanteissa, joissa huoli herää, että niissä tilanteissa, kun ilmoitus on jo tehty ja itselle on jäänyt epävarma olo siitä, onko toiminut tilanteessa oikein.

Muistaakseni viimeks siin tilantees, kun mä sen tein niin mulle jäi siitä itselle semmoinen olo, että oliko tää nyt hyvä juttu. Niin mun mielestä sitten oli semmoinen numero mihin mä sain soittaa ja jutella sen ihmisen kanssa nimettömästi ja sitten siltä sain sitä vahvistusta siihen, että mä olin toiminut oikein.

Ja sitten ollaanhan me konsultoitu myös lastensuojelun työntekijöitä. Sinne voi soittaa ja kysyä, ja niin kuin nimettömänäkin, että mitä tällaisissa tapauksissa tulee tehdä.

Moniammatillinen yhteistyö eri toimijoiden välillä tuottaa ajoittain myös haasteita. Haastateltavat toivat ilmi, että tiedon jakaminen ei ole vastavuoroista. Epämukavana koettiin se, ettei ilmoituksen tekemisen jälkeen varhaiskasvatukseen saada tietoa siitä, mitä ilmoituksen käsittelyssä päätettiin ja nähtiinkö ilmoitus tarpeellisena. Tiedon puute lapsen tilanteesta lastensuojeluilmoituksen tekemisen jälkeen herättää varhaiskasvatuksen työntekijöissä myös epätietoisuutta, onko asian suhteen itse toiminut oikein.

Mun mielestä se missä tää asia ehkä vähän takkuu on se, että kun me tehdään se ilmoitus, niin sieltä ei meihin välttämättä oteta yhteyttä, että tavallaan se sitten sen tiedonkulku katkee.

Me voidaan tietysti heille päin kertoo, miltä se lapsi näyttäytyy sillä hetkellä. Mut että se ei ole mun mielestä sellaista vastavuoroista yhteistyötä. Ei tietysti tarvitse kaikkia asioita sieltä avatakaan. Mutta että semmoinen tietynlainen vuoropuhelu sitten sen hoitavan tahon kanssa.

-- sitten kun me oltiin tehty se, niin tavallaan me ei saatu mitään tietoa enää mistään, että edistyykö se asia.

Haastateltavat toisaalta myös ymmärsivät lastensuojelua koskevan salassapitovelvollisuuden ja sen, että kaikki asioita ei tarvitse, eikä ole oleellista myöskään kertoa. Työn-

tekijät kuitenkin toivoivat, että varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä olisi enemmän vastavuoroista yhteistyötä, sillä lastensuojelulliset asiat ja toimet vaikuttavat myös lapsen arkeen varhaiskasvatuksessa. Lapset voivat arkisissa puheissaan tuoda asioita esille ikätovereilleen sekä varhaiskasvatuksen työntekijöille ja näihin on haastava vastata, jos ei ole tietoa lapsen/perheen lastensuojelullisesta tilanteesta.

Niin semmoinen että ei meidän kaikkea tarvitse tietää, mutta se että jos se lapsi haluaa käydä täällä sitä asiaa jollain lailla läpi, niin eihä me voida käydä sitä keskustelua sen lapsen kanssa, muuta ku jollain tietyllä yleisellä tasolla, jos ei tiedä mitä on tapahtunut.

Miten se tavallaan käsittelee sen lapsen kanssa sitä asiaa, ettei tiedä yhtään mitä on tapahtunut, muuta kuin että hän on ollut vaan monta viikkoa pois ja me ollaan oltu hirveän huolissaan.

Moniammatillinen työ on tärkeässä osassa lastensuojeluilmoitusprosessia ja yhteistyötä tarvitaan prosessin kaikissa vaiheissa. Haastateltavat olivat pääosin tietoisia käytävissä olevista tahoista.

7 Johtopäätökset

7.1 Lastensuojeluilmoitusprosessi

Opinnäytetyömme ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli, millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen työntekijöillä on lastensuojeluilmoitusprosessista. Prosessista puheessamme tarkoitamme kaikkia hetkiä huolen tunnistamisesta ja heräämisestä lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Kokemukset kattavat työntekijöiden tunteet, ajatukset sekä konkreettiset tapahtumat, joita jo tehdyissä ilmoitusprosesseissa on käyty läpi. Prosessin aikana työntekijöille voi tulla useampia epävarmuuksien hetkiä, jolloin tarvitaan tukea niin työyhteisöstä kuin muiltakin alan ammattilaisilta. Lastensuojeluilmoitusprosessiin kuuluu myös huolen puheeksi ottaminen lapsen huoltajien kanssa.

Opinnäytetyön tuloksista voidaan johtopäätöksenä todeta, että lastensuojeluilmoitusprosessista on varhaiskasvatuksen työntekijöillä monenlaisia kokemuksia. Prosessissa työntekijöiltä vaaditaan herkkyyttä, ammatillista osaamista sekä eettistä harkintakykyä. Haastateltavien kokemukset paljastavat, että lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyy useita haasteita, kuten epävarmuutta tilanteiden arvioinnissa sekä vaikeuksia ajan ja resurssien löytämisessä ilmoituksen tekemiselle arjen keskellä. Varhaiskasvatuksen

työntekijöiden epävarmuus esimerkiksi huolen tunnistamiseen ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyen on noussut esille myös muiden tutkimusten tuloksissa (Pölkki & Vornanen 2015: 589; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013: 34)

Huomion arvoista on, että lastensuojeluilmoitusten määrän kasvu näkyi myös opinnäytetyömme tuloksissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2022 tilasto osoittaa, että lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut 27 % vuodesta 2018 (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023). Tuloksista nähdään, että ilmoitusmäärän lisääntyminen on tuonut mukanaan työntekijöille kokemusta ja täten myös varmuutta ilmoitusprosessiin. Toisaalta tämän opinnäytetyön tuloksista nähdään myös, että ilmoitusten lisääntyessä on tärkeää pitää mielessä lastensuojeluilmoitusten kriteerit, jottei vähemmän huolta herättävät tilanteet jää huomioimatta. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lisääntynyt ilmoitusten määrä antaa työntekijöille arvokasta kokemusta, mutta tuo mukanaan myös haasteita, jolloin työntekijöiltä vaaditaan uudenlaista ammatillista osaamista ja havainnointikykyä.

Opinnäytetyön tuloksissa nousi esille myös lastensuojeluilmoitusten tekoon tarvittava aika. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä viipymättä, kun huoli lapsesta herää (Lastensuojelun käsikirja). Tuloksissa ilmeni, että lastensuojeluilmoituksen tekoa varten ainakin yhden työntekijän on pystyttävä irtautumaan keskellä arkea ryhmän toiminnasta, mikä vaatii työntekijöiltä joustavuutta ja suunnitelmallisuutta, miten kyseisessä tilanteessa menetellään. Tulosten perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen suunnitelmallinen arki ja lapsiryhmä sekä muu tiimi kärsivät siitä, jos yksi työntekijöistä joutuu käyttämään työaikaa lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.

Lapsen edun ensisijaisuudesta lapsia koskevissa toimissa ja päätöksissä määritellään esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa (60/1991 artikla 3) sekä varhaiskasvatuslaissa (540/2018 § 4). Työntekijöiden on siis otettava ensisijaisesti aina huomioon lapsen edun toteutuminen ja ajateltava lapsen parasta. Huolen herätessä työntekijän velvollisuus on puuttua tilanteeseen. Huolen puheeksi ottaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen huoltajien kanssa on erityisen tärkeää, sillä silloin asioihin voidaan vielä vaikuttaa ehkäisevillä tukitoimilla (Saastamoinen 2016: 128–129). Huolen puheeksi otossa ratkaisuun pyritään molemminpuolisen avoimen ja kunnioittavan keskustelun kautta (Eriksson & Arnkil 2017:12).

Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että varhaiskasvatuksen työntekijöillä voi olla haasteita vanhempien kohtaamisessa lastensuojeluilmoituksen yhteydessä. Ilmoitusprosessiin ja huolen puheeksi ottamiseen liittyy epävarmuutta ja herkkyyttä, mikä voi heijastua

myös vuorovaikutustilanteisiin vanhempien kanssa. Lapsen huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää varhaiskasvatuksessa ja heitä kohdataankin päivittäin lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Yhteistyöllä pyritään edistämään lapsen terveellistä ja turvallista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Opetushallitus 2022: 37.) Työntekijän avoin vuorovaikutuksellinen suhde huoltajiin voi helpottaa huolien ottamista puheeksi.

7.2 Aiemmin hankittu osaaminen ja moniammatillinen työ

Opinnäytetyön aihetta tarkentaaksemme muodostimme vielä kaksi tutkimuskysymystä. Selvitimme opinnäytetyössä, millaista moniammatillista työtä lastensuojeluilmoitusprosessiin kuuluu sekä mistä työntekijät ovat saaneet tietoa ja osaamista prosessista. Kysymysten avulla saimme tarkennettua näkökulmaamme prosessissa nimenomaan varhaiskasvatuksessa tapahtuvaan moniammatilliseen työhön.

Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että haastateltavilla on pääosin tietoa ja osaamista lastensuojeluilmoitusprosessista sekä moniammatillisesta yhteistyöstä. Aiemmissä tutkimuksissa on nostettu esille, että työntekijät kaipaisivat lisää koulutusta niin moniammatillisesta yhteistyöstä kuin huolen tunnistamisestakin (Paasivirta ym. 2022; Inkilä 2015). Tämän opinnäytetyön tuloksissa ei ilmennyt aktiivista tarvetta lisäkoulutukselle aiheesta, mutta lastensuojeluilmoitusprosessin käytäntöjen säännöllinen kertaus toisi varmuutta omaan osaamiseen.

Opinnäytetyön tuloksissa korostui, että työntekijät olivat hankkineet tietonsa pääasiassa käytännön kokemuksen kautta, kun taas osa oli saanut perustiedot alan opinnoissa. Lisätiedon hankkimisessa työntekijät hyödyntäisivät esihenkilön, lastensuojelun työntekijöiden tai tiimin jäsenten konsultoimista. Tulokset osoittavat, että käytännön kokemus on arvokas tiedonlähde. Jatkokoulutus ja konsultointi voisivat täydentää työntekijän tietoja. Olisi myös hyvä olla yhteiset toimintatavat lastensuojeluilmoitusprosessiin liittyen, joita käytäisiin säännöllisesti läpi, jotta tilanteen vaatiessa työntekijöillä olisi varmuutta omasta osaamisestaan prosessiin liittyen. Espoossa lastensuojeluilmoitukset tehdään Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Varhaiskasvatuksen työntekijät voivat saada konsultointiapua esimerkiksi lastensuojelun virka-aikaisesta päivystyksestä. Konsultoidessa on tärkeää olla mainitsematta lapsen nimeä tai muita henkilötietoja. (Lastensuojelun käsikirja.)

Ammattijärjestö Talentia toteutti kesäkuussa 2010 kyselyn, jolla selvitettiin lastensuojelulain vaikutusta moniammatilliseen yhteistyöhön. Kyselystä nousi ilmi, että päivähoitossa työskentelevien mukaan moniammatillinen yhteistyö oli vähäistä ja riittämätöntä

(Paavola ym. 2010: 10). Myös opinnäytetyömme haastatteluista nousseet tulokset tukevat ammattijärjestö Talentian toteuttamasta kyselystä nousseita tuloksia. Opinnäytetyömme tulokset osoittavat työntekijöiden tyytymättömyyttä yhteistyöhön lastensuojelun kanssa. Työntekijät toivoisivat yhteistyön olevan vastavuoroisempaa sekä avoimempaa. Molemminpuolinen yhteistyö parantaisi lapsen edun toteutumista sekä lisäisi työntekijöiden ymmärrystä esimerkiksi lasten käyttäytymisen tai puheiden taustalla. Molemminpuolinen toimiva yhteistyö voisi myös luoda vanhemmille kuvan, että eri tahot toimivat luontevasti yhdessä heidän perheensä kannalta parhaan ratkaisun saavuttamiseksi.

Aiemmin toteutetun tutkimuksen mukaan selkeiden toimintamallien sekä yhteisten koulutusten eri ammattilaisten välillä on havaittu edistävän moniammatillisen yhteistyön sujuvuutta lastensuojeluilmoitusprosessissa. Kun eri alojen ammattilaiset tutustuvat toisiinsa ja heidän työhönsä se myös madaltaa kynnystä esimerkiksi lastensuojelullisiin konsultaatiopuheluihin. (Hietämäki & Kuusinen & Pursi & Rajala 2017: 420.)

Moniammatillista yhteistyötä tehdään kaikissa lastensuojeluilmoitusprosessin vaiheissa. Haastattelussa ilmeni, että varhaiskasvatuksessa tehdään moniammatillista työtä työyhteisön lisäksi muun muassa neuvolan, varhaiskasvatuksen erityisopettajien, psykiatristen sairaanhoitajien ja lastensuojelun kanssa. Kaikki haastateltavat pitivät työyhteisöä, etenkin tiimiä, sekä esihenkilöjä merkittävänä tukena lastensuojeluilmoitusprosessissa.

Opinnäytetyön tuloksissa nousi esille erityisesti moniammatillisen työn haasteet. Suurimpana haasteena yhteistyössä koettiin tiedonkulku. Työntekijät kaipaivat enemmän vastavuoroista yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Salassapitovelvollisuus luo kuitenkin omalta osaltaan rajoituksia tiedon jakamiseen, mikä vaikuttaa myös yhteistyön sujuvuuteen. Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023 § 4) säädetään sosiaalihuollon työntekijöiden vaitiolovelvollisuudesta. Lain mukaan asiakastiedot ovat salassa pidettäviä ja vaitiolovelvollisuudesta voi poiketa ainoastaan asiakkaan suostumuksella (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023). Vaitiolovelvollisuus siis estää lastensuojelun tai sosiaalihuollon työntekijöitä jakamasta varhaiskasvatukseen tietoa lapsen asioista, ellei huoltaja ole siihen lupaa antanut.

Haastatteluaineisto osoittaa, että kyseisen varhaiskasvatustyöyksikön esiopetuksen työntekijät ovat kokeneet kuluneen toimintakauden aikana opetustoimen kanssa tehtävän yhteistyön sekä sisäinen moniammatillinen yhteistyön riittäväksi. Tuloksissa ei näkynyt

yleistä tyytymättömyyttä varhaiskasvatuksessa tehtävään moniammatilliseen työhön. Kaikki haastateltavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että yhteistyötä erityisesti lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä olisi kehitettävä.

8 Pohdinta

Selvitimme opinnäytetyössämme varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitusprosessista. Lisäksi tarkastelimme moniammatillisen työn osuutta prosessissa. Kvalitatiivisen opinnäytetyömme aineiston keruu tapahtui ryhmämuotoisilla teemahaastatteluilla. Opinnäytetyö oli kokonaisuutena pitkä ja haastava, mutta ryhmämme tiimityö ja itseämme kiinnostava aihe motivoivat työn edetessä.

Opinnäytetyömme on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyömme aineisto on hyvin pieni, joten tuloksia ei voi yleistää. Tulokset tarjoavat kuitenkin osiittain varhaiskasvatuksen työntekijöiden moniammatillisen yhteistyön kokemuksista lastensuojeluilmoitusprosessissa. Opinnäytetyöstämme voidaan nostaa esille asioita, jotka tukevat ja hankaloittavat lastensuojeluilmoitusprosessia sekä moniammatillisen yhteistyön toimivuutta varhaiskasvatuksen työntekijöiden silmin.

Kaikilla tämän opinnäytetyön tekijöillä oli jo paljon henkilökohtaista kokemusta varhaiskasvatuksen työkentältä. Otimme tämän erityiseen huomioon tutkimuskysymyksiä suunniteltaessa, jotta omat kokemuksemme eivät vaikuttaneet kysymyksiin johdattelevasti. Emme olleet yllättyneitä opinnäytetyön tuloksista, sillä samaa kamppailua olemme nähneet ja kuulleet kentällä työskennellessä. Opinnäytetyössä käsitellyt asiat olivat meille jo ennestään tuttuja ja tuloksiin oli pääasiassa helppo samaistua itse varhaiskasvatuksen työntekijänä. Henkilökohtainen kokemuksemme toimi innoittajana tämän opinnäytetyön aiheen valinnassa, mikä kertoo myös aiheen tärkeydestä meille.

Haastatteluamme osallistuvien määrä jäi opinnäytetyössämme suppeammaksi, kuin olimme ajatelleet, mitä voidaan pitää opinnäytetyön luotettavuutta heikentävänä seikkana. Tämä vaikuttaa myös siihen, että opinnäytetyöstämme ei voida tehdä yleistettäviä tulkintoja. Aineiston sisältöön ja määrään vaikutti se, että kahdella viidestä haastateltavasta ei ollut käytännön kokemusta lastensuojeluilmoituksen tekemisestä. Tämän takia syvällisten tulkintojen tekeminen jäi suppeaksi. Olisimme voineet toivoa työelämäkumppanilta haastatteluun vain sellaisia työntekijöitä, joilla oli aikaisempaa kokemusta aiheesta. Näin suppealla otannalla jotkin osa-alueet jäivät vain yhden työntekijän kokemusten varaan.

Opinnäytetyöllä tuotettiin tietoa ainoastaan yhden varhaiskasvatyüksikön työntekijöiden kokemuksista ja ajatuksista. Uskomme, että tärkein anti saamillamme tuloksilla on työelämäkumppanillemme. Toivomme, että opinnäytetyömme tuottaa yksikön esihenkilölle ajankohtaista ja tarpeellista tietoa, jonka avulla hän pystyy paremmin tukemaan ja ohjaamaan alaisiaan työssään. Yksikön johtaja voi mahdollisesti hyödyntää tuloksia työyhteisön kehittämisessä sekä koulutusvalinnoissa. Lisäksi tuloksia voidaan käyttää nykyisten käytäntöjen arvioimiseen ja mahdollisten parannusehdotusten tunnistamiseen.

Moniammatillisen yhteistyön toimivuutta voisi parantaa korostamalla moniammatillisuutta enemmän alan opinnoissa kaikilla asteilla. Yhteiset keskustelut eri alojen kesken voisi tuoda lisää tietoisuutta aiheesta. Lastensuojeluilmoitusprosessin selkeyttäminen ja yhtenäisten toimintatapojen kehittäminen voi auttaa varmistamaan, että huoleen puututaan sen vaatimalla vakavuudella ja oikea-aikaisesti koko yksikössä. Tämän opinnäytetyön tuloksia voisikin hyödyntää tässä kehittämistyössä. Lastensuojeluilmoitusprosessista voisi tehdä esimerkiksi tietopankin tai oppaan, joka muodostaisi varhaiskasvatyüksikölle tai koko kaupungille selkeät yhteiset toimintatavat.

Tuloksia voidaan mahdollisesti hyödyntää myös laajemmin Espoon kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämisessä, ja opinnäytetyömme aiheita voi käyttää myös laajemman tutkimuksen suunnan näyttäjänä esimerkiksi lastensuojeluosaamisen ja moniammatillisen yhteistyön suunnittelussa ja kehittämisessä. Työntekijöiden näkemykset ja kokemukset tuovat tietoa siitä, millaisena he kokevat tämänhetkiset ohjeistukset ja osaamisen käytännössä. Varhaiskasvatylain (504/2018) uudistuksen myötä varhaiskasvatuksen sosionomi on melko uusi työnimike. Aiheestamme voisi myös tehdä jatkotutkimusta ja tutkia, minkälainen vaikutus varhaiskasvatuksen sosionomilla on moniammatillisen yhteistyön toimivuuteen.

Opinnäytetyömme tuloksissa nousi esille, että lastensuojeluilmoituksen tekemiseen kuuluva aika on koettu haasteelliseksi ryhmän toiminnan kannalta, kun ilmoituksen tekevän työntekijän on oltava poissa kyseisen ajan ryhmän toiminnasta. Tutkimusten mukaan lastensuojeluilmoitusten määrä on lisääntynyt vuosien aikana (ks. Lastensuojelu 2022). Jos lastensuojeluilmoitusten määrä varhaiskasvatyüksessä jatkaa kasvua, voisi olla merkittävää tutkia, miten varhaiskasvatuksen arjesta löydetään aika tähän niin, että ryhmän suhdeluvut täyttävät ja että ryhmän toiminta ei kärsi tästä.

Lähteet

Eriksson, Esa & Arnkil, Tom Erik 2017. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Helsinki: Stakes.

Espoon suomenkielisen esiopetuksen opetussuunnitelma 2022. <<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/27059843>>. Viitattu 29.2.2024.

Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2022. <https://static.espoo.fi/cdn/ff/BB4S-bwBvYtaYMZSOQi2fUlXw0ImX-5nIT38QmzqT50/1670918121/public/2022-12/Varhaiskasvatussuunnitelma_2022_saavutettava.pdf>

Heinonen, Hanna & Iivonen, Esa & Korhonen, Merja & Lahtinen, Niina & Muuronen, Kaisu & Semi, Ritva & Siimes, Ulla 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Helenius, Aili & Lummelahti, Leena 2018. Varhaiskasvatus. Perusteita. Helsinki: Books on Demand.

Helsingin kaupungin tarkastuslautakunta 2015. Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2015:13. Arviointikertomus 2014. <https://www.arviointikertomus.fi/sites/default/files/pdf/arviointikertomus_2014.pdf#page=49>. Viitattu 19.9.2023.

Hietämäki, Johanna & Kuusinen, Veera & Pursi, Katariina & Rajala, Rika 2017. Lastensuojeluilmoitusprosessi moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. Yhteiskuntapolitiikka 82 (4). 417–429. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135193/YP1704_Hietamakiym.pdf?sequen%20ce=2&isAllowed=y>. Viitattu 10.2.2024.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E-kirja. 2.painos. Helsinki: Gaudeamus.

Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Finn Lectura.

Ikonen, Hanna-Mari 2017. Puhelinhaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna (toim.). Tutkimushaastattelun käsikirja. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Luku 12.

Inkilä, Jaana 2015. Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen ja varhaisen puuttumisen moniammatillista yhteistyötä kuvaileva malli. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Tampere University Press.

Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kangas, Jonna & Lastikka, Anna-Leena & Karlsson, Liisa 2021. Voimauttava varhaiskasvatus. 1. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava

Kekoni, Taru & Mönkkönen, Kaarina & Hujala, Anneli & Laulainen, Sanna & Hirvonen, Jukka 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru & Pehkonen, Aini (toim.). Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus.

Kuusikkotyöryhmä 2022. Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelut ja kustannukset vuonna 2021. Kuusikko työryhmän julkaisusarja 1/2021. <https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/22_06_01_Kuusikko_Lastensuojelu_2021.pdf>. Viitattu. 22.9.2023.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023. Annettu Helsingissä 14.4.2023.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. Annettu Helsingissä 22.9.2000.

Lastensuojelu 2022. Yhä useammasta lapsesta tehdään lastensuojeluilmoitus. THL. Tilastoraportti 24/2023. <<https://www.julkari.fi/handle/10024/146573>>. Viitattu 14.2.2024.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007.

Lastensuojelun käsikirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 2.1.2023. <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>>. Viitattu 12.9.2023.

Määttä, Paula & Rantala, Anja 2022. Tavallisen erityinen lapsi. Kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen yhdessä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Niemelä, Hanna-Leena & Välivaara, Christine 2021. Sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: Pesäpuu Oy.

Niikko, Anneli & Korhonen, Riitta 2021. Varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatushenkilöstö eettisessä ammatissa. Teoksessa Fonsén, Elina & Koivula, Merja & Korhonen, Riitta & Ukkonen-Mikkola, Tuulikki (toim.). Varhaiskasvatuksen asiantuntijat. Yhteistyössä eteenpäin. Suomen Varhaiskasvatus ry. 18–33.

OAJ. Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. <<https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>> Viitattu 23.1.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Esiopetuksesta velvoittavaa 1.8. alkaen. <<https://okm.fi/-/esiopetuksesta-velvoittavaa-1-8-alkaen>>. Viitattu 19.1.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeet ja säädösvalmistelu. Varhaiskasvatuslain uudistus. Uusi varhaiskasvatuslaki. <<https://okm.fi/uusivarhaiskasvatuslaki>>. Viitattu 12.01.2024.

Opetushallitus 2016. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2016:1. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf>. Viitattu 19.1.2024.

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.

Paasivirta, Annukka & Holmi, Laura & Ståhlberg, Miia & Laajasalo, Taina 2022. Uskalla nähdä – lapsiin kohdistuvan henkisen väkivallan tunnistamisen ja puuttumisen haasteet ammattilaisten silmin. Tutkimuksesta tiiviisti 28/2022. Terveystieteiden tutkimuskeskus. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144382/URN_ISBN_978-952-343-875-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Paavola, Auli & Honkavaara, Pirjo & Mäkinen, Päivi & Tolonen, Mervi & Varsa, Marjo 2010. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus. Lastensuojelulain vaikutukset eri ammattiryhmien toimintatapoihin: Mikä toimii, mikä takkuu, mitä pitäisi kehittää? Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. <https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/03/Ehkaisevan_lastensuojelun_kirjava_todellisuus.pdf>. Viitattu 10.2.2024.

Perustuslaki 731/1999. Annettu Helsingissä 11.6.1999.

Pulkamo, Pinja & Kaarnalehto, Annika & Latva-Äijö, Annika & Luttinen, Harri & Kilkki, Hanna 2023. Toimintaympäristön tila Espoossa 2023. Kasvun ja oppimisen palvelut. Espoo kaupunki. <<https://static.espoo.fi/cdn/ff/Bc0vtHnowhXHi3iqL7Sg0C4HqoZ-LXV9L8v83c0J3ylg/1681469442/public/2023-04/Toimintaymparisto%202023%20Kasvun%20ja%20oppimisen%20palvelut.pdf>>. Viitattu 10.2.2024.

Pärnä, Katariina 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. SARJA C OSA-TOM. 341. Yliopistollinen väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.

Pölkki, Pirjo & Vornanen, Riitta 2015. Role and success of Finnish early childhood education and care in supporting child welfare clients: Perspectives from parents and professionals. *Early Childhood Educ J* 44, 581–594. <<https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-015-0746-x#citeas>> Viitattu 25.10.2023.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2017. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna (toim.). Tutkimushaastattelun käsikirja. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Luku 2.

Saastamoinen, Kati 2016. Lapsen suojeleminen. Viranomaisten ja muiden toimijoiden välisenä yhteistyönä. Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Toimiva lastensuojelu. Selvitysryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:19 Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. < https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74483/Toimiva%20lastensuojelu%20loppuraportti_final_19062013.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 24.10.2023.

Suomen perustuslaki 731/1999. Annettu Helsingissä 11.6.1999.

Super 2022. Lastenhoitajana varhaiskasvatuksessa. Työtä lasten parhaaksi. < https://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/lastenhoitajana_varhaiskasvatuksessa_2022_web.pdf> Viitattu 18.1.2024.

Talentia. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. <<https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>>. Viitattu 13.1.2024.

TENK 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan julkaisuja 3/2019., uudistettu painos. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. < https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf>. Viitattu 22.1.2024.

TENK 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan julkaisuja 2/2023., uudistettu painos. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. < https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf>. viitattu

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Tilastoraportti 24/2023. Lastensuojelu 2022. Yhä useammasta lapsesta tehdään lastensuojeluilmoitus. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146573/Lastensuojelu_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 15.2.2024.

Tietosuojalaki 1050/2018. Annettu Helsingissä 5.12.2018.

Tilastokeskus 2021. Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat. Väestö iän ja sukupuolen mukaan. Päivitetty 14.4.2023. <https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat__vrm__vaerak__umkun/Hginseutu_VA_VR01_Vakiluku_ika.px/table/table-ViewLayout1/>. Viitattu 13.1.2024.

Tilastokeskus 2022. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset alueittain. Päivitetty 11.12.2023. <https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaka/statfin_vaka_pxt_13v2.px/table/tableViewLayout1/>. Viitattu 12.1.2024.

Varhaiskasvatuslaki 504/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018.

Vilkka, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. Annettu Helsingissä 16.8.1991.

Teemahaastattelun runko

Haastateltavan tausta

- koulutus, työkokemus

Aiemmin hankittu osaaminen

- Onko opinnoissa/koulutuksissa ollut tietoa lastensuojeluilmoituksesta/huoli puheeksi?
- Tietääkö mistä saa apua tilanteeseen?
- Millaista koulutusta lastensuojeluun liittyen on saanut?

Lastensuojeluilmoitus

- Kokeeko tietävänsä miten toimia tilanteessa ja missä ilmoitus tehdään?
- Onko tehnyt lastensuojeluilmoituksen?
  - Jos on, niin minkälaisena kokee ilmoituksen tekemisen?
  - tekisikö nyt jotakin toisin?
- Kokeeko jonkun asian hankaloittavan lastensuojeluilmoituksen tekoa?

Yhteistyö vanhempien kanssa

- Minkälaisena kokee yhteistyön vanhempien kanssa?
  - keskustelu vanhempien kanssa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä
- Osaako ohjata vanhempia eri palveluiden pariin?

Moniammatillinen yhteistyö

- Tietääkö, kenen kanssa yhteistyötä voi tehdä?
- Saako tukea työyhteisöltä?
- Onko tehnyt moniammatillista yhteistyötä?
  - Kenen kanssa?
  - onko yhteistyö ollut riittävää?

Informointilomake

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitusprosessista

Pyyntö osallistua haastatteluun

Teitä pyydetään mukaan haastatteluun, jossa selvitetään varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitusprosessista sekä moniammatillisesta yhteistyöstä. Haastattelulla keräämme tietoa opinnäytetyöhöemme.

Olisitko halukas jakamaan kokemuksiasi kyseisestä aiheesta? Opiskelemme Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulussa varhaiskasvatuksen sosionomeiksi ja etsimme opinnäytetyöhöemme haastateltavaksi varhaiskasvatuksen työntekijöitä. Opinnäytetyössämme olemme kiinnostuneita kuulemaan erilaisia kokemuksia lastensuojeluilmoitus prosessiin liittyen. Haastattelussa pääsisit kertomaan niistä asioista, joiden koet vaikuttavan lastensuojeluilmoitus prosessiin.

Vapaaehtoisuus

Osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Haastatteluun osallistumalla pystyt kuitenkin jakamaan kallisarvoista tietoa. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoituksen tekemistä tukevista ja hankaloittavista asioista sekä moniammatillisen yhteistyön merkitystä.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Haastateltava osallistuu yhteen puolesta tunnista tuntiin kestävään haastatteluun etäyhteydellä.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Opinnäytetyön haastatteluun osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Valmis opinnäytetyö julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa.

Tutkimuksen päätyminen

Kun opinnäytetyö on arvioitu, tulokset esitellään yhteistyökumppanille järjestetävässä esittelytilaisuudessa.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä opinnäytetyöntekijälle/opinnäytetyön ohjaavalle henkilölle.

Opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot

Opinnäytetyötekijä

[REDACTED]

Opinnäytetyötekijä

[REDACTED]

Opinnäytetyötekijä

[REDACTED]

Tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely opinnäytetyössä

Tässä opinnäytetyössä käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-astus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on

Metropolia Ammattikorkeakoulu	☒	
Toimeksiantaja	☐	Toimeksiantajan nimi:
Muu yhteistyötaho	☐	Yhteistyötahon nimi:
Opinnäytetyöntekijä	☒	

Opinnäytetyössä teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

Haastateltavan nimi kerätään ainoastaan suostumuslomakkeeseen. Itse opinnäytetyössä käytämme taustatietona haastateltavan ammattinimikettä sekä työvuosia alalla

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietoja vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Opinnäytetyössä ei kerätä henkilötietojanne muista lähteistä.

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Haastattelut pidetään ZOOM-verkkokokoustyövälineellä. Haastattelu nauhoitetaan yhteyshenkilömme tietokoneen kovalevylle, josta se siirretään välittömästi Metropolia Ammattikorkeakoulun turvalliseen tallennuskohteeseen Z-verkkolevylle.

Henkilötiedot on suojattu Z-verkkolevyllä käyttäjätunnuksen ja salasanan taakse.

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on saada tietoa esittämiimme tutkimuskysymyksiin.

Henkilötietojenne käsittelyperuste

Opinnäytetyössämme käsittelyperuste on suostumus

Tutkimuksen kesto aika (henkilötietojenne käsittelyaika)

Talvi 2023 – kevät 2024

Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päätyttyä?

Opinnäytetyötä varten tallennetut tiedot poistetaan heti, kun opinnäytetyö on arvioitu.

Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Tietoja ei luovuteta opinnäytetyöryhmän ulkopuolelle.

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä opinnäytetyössä, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja opinnäytetyön tuloksia raportoitaessa

Teistä kerättyä tietoa ja aineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja anonymiteettiä kunnioittaen.

Opinnäytetyössä saatamme käyttää suoria lainauksia haastatteluista. Yksityisyydensuojan takaamiseksi lainaukset kirjoitetaan siten, ettei niistä tunnista haastateltavaa.

Suostumuslomake

Kasvun ja oppimisen toimiala

SUOSTUMUS

Henkilökunnan jäsenen suostumus osallistumisesta opinnäytetyön aineiston tuottamiseen

SUOSTUMUS   OPINNÄYTETYÖHÖN   OSALLISTUMISESTA

Opinnäytetyö; Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitus prosessista.

Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulu, Erika Jokiniemi & Amanda Sneck & Janina Sinkkonen

Minua _____ (haastateltavan nimi) on pyydetty osallistumaan yllämainittuun opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on selvittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitus prosessista.

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani kirjallisen informointilomakkeen. Kyseisestä tiedotteesta olen saanut hyvän selvityksen opinnäytetyöstä ja sen yhteydessä suoritettavasta henkilötietojen keräämisestä ja käsittelystä. Minulla on ollut halutessani mahdollisuus esittää kysymyksiä opinnäytetyöhön liittyen ja olen saanut ymmärrettävät vastaukset esittämiini kysymyksiin

Minulla on ollut tarpeeksi aikaa harkita osallistumistani opinnäytetyöhön ja olen saanut riittävät tiedot oikeuksistani, opinnäytetyön tarkoituksesta ja sen toteutuksesta. Minua ei ole painostettu osallistumaan opinnäytetyöhön ja tiedän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti, eikä niitä luovuteta ulkopuolisille. Olen ymmärtänyt, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja minulla on mahdollisuus peruuttaa suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän opinnäytetyöhön ja suostun vapaaehtoisesti haastatteluun.

1 TUTKIMUS	Tutkimuksen nimi: Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lastensuojeluilmoitusprosessista	
	Organisaatio/yksikkö, johon tutkimus tehdään: ██████████	
	Tutkimuksen tarkoitus ☐ Pro gradu ☐ Lisensiaattityö ☐ Väitöskirja ☒ Muu opinnäytetyö ☐ Muu, mikä?	
2 TUTKIJAN TIEDOT	Etu- ja sukunimi Erika Jokiniemi, Janina Sinkkonen & Amanda Sneck	
	Sähköpostiosoite erika.jokiniemi@metropolia.fi	Puhelin ██████████
	Opinnäytetyön ohjaajat: Lauri Narinen/lehtori Ulla Saukkonen/lehtori	

3 SUOSTUMUS	☐ Annan suostumukseni sille, että osallistun tutkimuksen tiedotteessa kuvatun tutkimustyön aineiston tuottamiseen ☐ En anna suostumustani tähän tutkimukseen osallistumiseen
4 ALLEKIRJOITUS	Tutkittavan allekirjoitus Nimenselvennys Paikka ja aika
5 TUTKIMUSLUPA	Tutkimukselle on myönnetty Espoon Kasvun ja oppimisen toimialan tutkimuslupa. N:ro 26 pvm 5.12.2023